

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Lenka Hořejší

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Korupce v České republice

Lenka Hořejší

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Hořejší**
Osobní číslo: **E100289**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Korupce v České republice**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Korupce představuje v současné době velký společenský problém, který způsobuje miliardové škody. Práce má obecně popsat problematiku korupce. Popsat a analyzovat korupci v České republice s návrhy na jejich eliminaci.

Obecný popis problematiky korupce.
Korupce v České republice.
Analýza korupce v České republice.
Hlavní poznatky a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HLOUŠEK, Vít, DANČÁK, Břetislav a ŠIMÍČEK, Vojtěch. Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, 309 s. ISBN 80-210-4062-9.

CHMELÍK, Jan a TOMICA, Zdeněk. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde Praha, 2011, 281 s. ISBN 978-80-7201-853-6.

OPEN SOCIETY INSTITUTE. Monitoring the EU accession process: corruption and anti-corruption policy. Budapest: Design & Layout od Createch, 2002, 621 s. ISBN 1-891385-22-4.

ROUDNÝ, Radim et al. Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2011, 143 s. ISBN 80-7194-314-2.

ŠTIČKA, Michal. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Radim Roudný, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem Tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 4. 2013

Lenka Hořejší

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat všem, kteří mi byli nápomocni a přispěli tak ke zpracování tohoto tématu, zejména svému vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Radimovi Roudnému, CSc. za odborné vedení a mnoho cenných rad. Dále bych tímto ráda poděkovala své rodině za podporu při studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou korupce v České republice. První část je zaměřena na obecné představení korupce – její definice, příčiny, formy, druhy a způsoby jejího měření. V druhé, hlavní části bakalářské práce, je rozebrána problematika korupce v České republice – její právní úprava, trestné činy související s korupcí a závislost mezi nimi. V závěru autor zhodnocuje danou problematiku a její možná řešení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Česká republika, korupce, úplatkářství, trestné činy, policie, justice

TITLE

Corruption in the Czech Republic

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with issue of corruption in the Czech Republic. The first part of the bachelor thesis introduces corruption in general. It includes its definition, the causes of corruption, its forms, the types of corruption and the means of measuring corruption. In the second part of the bachelor thesis (the main part) the issue of corruption in the Czech Republic is analysed. It deals with the legislation, criminal acts connected to corruption and their dependency on each other. The author evaluate the issue of corruptaion and suggests possible solutions in the end of the bachelor thesis.

KEYWORDS

Czech Republic, corruption, embracery, criminal acts, police, justice

OBSAH

ÚVOD	12
1. KORUPCE	14
1.1 DEFINICE KORUPCE	14
1.2 ETICKÝ KODEX	15
1.3 PŘÍČINY VZNIKU KORUPCE	16
1.4 FAKTORY PODPORUJÍCÍ FUNGOVÁNÍ KORUPČNÍHO PROSTŘEDÍ	17
1.5 STÁDIA VÝVOJE KORUPCE	19
1.6 FORMY KORUPCE	20
1.6.1 Kritérium intenzity páchání, rozsahu a závažnosti	21
1.6.2 Kritérium existence dohody mezi aktéry korupce	22
1.7 DRUHY KORUPCE	22
1.7.1 Peněžní (prostá) korupce	22
1.7.2 Byrokratická korupce	23
1.7.3 Politická korupce	23
1.7.4 Manažerská korupce	23
1.7.5 Strategická korupce	24
1.7.6 Vůdcovská korupce	24
1.7.7 Korumpování systému	24
1.7.8 Mezinárodní korupce	24
1.7.9 Korupce v policii	25
1.7.10 Korupce v médiích	25
1.7.11 Sportovní korupce	25
1.8 POJMY ÚZCE SOUVISEJÍCÍ S KORUPCÍ	25
2. ZPŮSOBY MĚŘENÍ KORUPCE	28
2.1 ZPŮSOBY VYPOČTU UKAZATELE MÍRY KORUPCE	30
2.1.1 Index vnímání korupce (Corruption Perception Index - CPI)	30
2.1.2 Index plátců úplatků (Bribe Payers Index – BPI)	32
2.1.3 Globální barometr korupce (Global Corruption Barometer)	32
3. SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE MĚŘENÍM KORUPCE	33
3.1 SVĚTOVÁ BANKA	33
3.2 TRANSPARENCY INTERNATIONAL	33
3.3 POLITICAL RISK SERVICES GROUP	34
3.4 SVĚTOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM	34
3.5 GALUP INTERNATIONAL ASSOCIATION	34
3.6 FREEDOM HOUSE	35
3.7 THE HERITAGE FOUNDATION	35
3.8 EVROPSKÁ BANKA PRO OBNOVU A ROZVOJ	36

4. STAV KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE	37
4.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA KORUPCE V TRESTNÍM ZÁKONÍKU	37
4.2 TRESTNÉ ČINY KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE	38
4.2.1 <i>Trestné činy korupce řešené Policií ČR</i>	39
4.2.2 <i>Trestné činy korupce řešené soudy ČR</i>	47
4.2.3 <i>Celkové zhodnocení trestných činů řešených Policií a justicí ČR</i>	55
4.3 LOKALIZACE KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE.....	56
4.4 ZDROJE KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE.....	57
5. SHRnutí A DOPORUČENÁ ŘEŠENÍ PROBLÉMU	59
ZÁVĚR.....	62
POUŽITÁ LITERATURA	64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Formy korupce ve veřejné správě	22
Tabulka 2: Přehled počtu zjištěných a objasněných trestných činů souvisejících s korupcí....	40
Tabulka 3: Zjištěné a objasněné trestné činy úplatkářství celkem	41
Tabulka 4: Zjištěné a objasněné trestné činy korupce celkem	44
Tabulka 5: Přehled počtu obžalovaných a odsouzených trestných činů souvisejících s korupcí	48
Tabulka 6: Obžalované a odsouzené trestné činy úplatkářství celkem	49
Tabulka 7: Obžalované a odsouzené trestné činy korupce celkem	52

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Příčiny vzniku korupce	17
Obrázek 2: Stádia vývoje korupce.....	20
Obrázek 3: Vývoj hodnot indexu CPI v ČR.....	31
Obrázek 4: Vývoj zjištěných trestných činů úplatkářství celkem	42
Obrázek 5: Vývoj podílu objasněných trestných činů vůči zjištěným trestným činům úplatkářství celkem.....	43
Obrázek 6: Vývoj zjištěných trestných činů korupce celkem	45
Obrázek 7: Vývoj podílu objasněných trestných činů vůči zjištěným trestným činům korupce celkem.....	46
Obrázek 8: Vývoj obžalovaných trestných činů úplatkářství celkem	50
Obrázek 9: Vývoj podílu odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům úplatkářství celkem.....	51
Obrázek 10: Vývoj obžalovaných trestných činů korupce celkem	53
Obrázek 11: Vývoj podílu odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům korupce celkem.....	54
Obrázek 12: Poměr zjištěných, odsouzených a skutečných trestných činů souvisejících s korupcí	55
Obrázek 13: Počty případů úplatkářství celkem v okresech ČR	56
Obrázek 14: Nejvíce zkorumpované oblasti ČR	57

SEZNAM ZKRATEK

Bc.	Bakalář (baccalaureus)
BPI	Bribe Payers Index
CPI	Corruption Perception Index
č.	číslo
ČR	Česká republika
EBRD	The European Bank for Reconstruction and Development
GCI	Growth Competitiveness Index
GM	Governance Matters
H	hypotéza
ICRG	International Country Risk Guide
IKVR	Index korupce veřejných rozhodnutí
Ing.	Inženýr (engineer)
l.	list
např.	například
OSN	Organizace spojených národů
PRS	Political Risk Services
příl.	příloha
R^2	koeficient determinace
s.	strana
Sb.	Sbírka zákonů
TI	Transparency International
USA	United States of America
WB	World Bank
WEF	World Economic Forum

ÚVOD

„Když promluví peníze, pravda zmlkne.“ (řecké přísloví)

Motivací pro zvolení si tématu „Korupce v České republice“ mi byl v poslední době zvyšující se počet zveřejněných korupčních kauz, díky kterým se mi korupce dostala do povědomí.

Korupce se stává součástí životního stylu. V současné době patří mezi nejdiskutovanější témata společnosti. Představuje globální problém a společensky velice závažné téma, a to především díky tomu, že poškozuje osoby, které se rozhodly chovat eticky, v souladu se zákonem a především svobodně. Korupce však nemá neblahý vliv jen na společnost, ale negativně též působí na veřejný rozpočet, ze kterého díky ní ubývá nemalé množství finančních prostředků.

Bakalářská práce je zaměřena na objasnění aktuální problematiky korupce na území České republiky a také analyzuje korupci v ČR vzhledem k počtu trestných činů souvisejících s korupcí, jimiž se během dvanácti sledovaných let zabývala Policie a justice České republiky. K vypracování bakalářské práce bude použit literární průzkum, induktivní metody a popis situace v České republice.

Bakalářská práce je uspořádána do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. Obsahem první, teoretické části, je obecný popis a charakteristika problematiky korupce, se kterou se velice často setkáváme. Dále následuje definování příčin vzniku korupce, seznámení s faktory, které podporují fungování korupčního prostředí, popis jednotlivých stádií vývoje korupce, identifikace forem korupce a její druhy. Teoretická část poukazuje na negativní důsledky korupce a její závěr je věnován způsobům, kterými lze korupci měřit a také nadnárodním institucím, jež se podílejí na boji s korupcí. Tato část je sestavena převážně na základě literárního průzkumu.

Hlavní, praktická část, analyzuje korupční situaci a její vývoj na území České republiky. Dále je v této části analyzován vývoj trendu korupce z hlediska případů řešených Policií a soudy České republiky. Vychází z informací o řešených případech trestných činů, které jsou zachyceny ve strategickém dokumentu vlády – Strategie vlády v boji proti korupci. V hlavní části jsou použity již zmíněné induktivní metody. Závěrečná kapitola je věnována východiskům a doporučením, pomocí nichž je možné danou problematiku řešit.

CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

- *Obecný popis problematiky korupce.*
- *Nastínění a analýza aktuálního stavu korupce na území České republiky.*
- *Zjištění trendu vývoje korupce z hlediska případů řešených Policií a soudy ČR.*
 - *Hlavní poznatky a doporučení.*

1. KORUPCE

Samotný pojem korupce pochází z latinského slova „corrumpere“, který v překladu znamená mravní úpadek, úplatkářství, něco porušovat či kazit [17]. Výskyt korupce můžeme zaznamenat ve všech státech světa (s ohledem na její rozsah), ve všech režimech a historických obdobích lidské společnosti. Korupce je sociálně patologické chování, při kterém dochází k porušování sociálních i morálních norem a práv ostatních. Jedná se o mravní selhání jednotlivců se zneužitím postu či pravomoci v politice, veřejné správě a jiných oblastech. Hlavním důvodem páčání korupce je touha jednotlivce po nezaslouženém zisku (především materiálního), osobním prospěchu a jiných výhodách.

1.1 Definice korupce

Přesné pojmenování korupce je poměrně obtížné, již v minulosti byla vytvořena řada jejích definic. Neexistuje však jediná přesná definice, která by byla celospolečensky uznávaná a dokázala by korupci definovat naprosto přesně se všemi jejími náležitostmi. Níže budou uvedeny některé z jejích definic.

Například Ministerstvo vnitra České republiky definuje korupci jako [16]: *„Vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbená materiální či nemateriální odměna poskytnuta.“*

Obdobně definuje korupci i Policie České republiky, která ji ve svých elektronických dokumentech definuje jako [8]: *„Zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu nestrannosti při rozhodování. Je motivováno snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu. Součástí korupčního vztahu je vždy ten, kdo rozhoduje, jeho moc odchylovat se od stanovených pravidel, výměna takto vychýleného rozhodnutí za výhodu a nesprávnost, protiprávnost nebo amorálnost takového vztahu výměny. V širším smyslu je účast v korupčním vztahu etickým a mravním selháním jednotlivců. Schopnost instituce korupci potlačovat a bránit se jí je indikátorem kvality vnitřní kultury celého institucionálního systému jako takového a z ní vyplývajících norem chování v příslušných institucích.“*

Zřejmě mezi nejvýstižnější definici korupce patří ta, kterou formulovali V. David a A. Nett [2, s. 16]: *„Korupce obvykle sestává z dohody mezi jedincem, který platí (uplácující, korumpující), a příjemcem (podplácený, korumpovaný). Z tohoto pohledu se zdá, že subjekty*

korupčního jednání jsou jen dvě strany, přičemž hlavní osobou je ten, kdo zneužije svého úředního postavení a zachová se nepoctivě. Avšak existuje i třetí strana, která je odvozeně poškozená. Jsou to např. účastníci řízení o výběrovou soutěž, kteří byli poškozeni zkorumpovaným průběhem veřejné soutěže.“

1.2 Etický kodex

Problematika korupce je velmi úzce propojena s etikou a morálkou společnosti. Etika hraje významnou roli především ve veřejné správě. Na základě vzniku „Kodexu etiky zaměstnanců ve veřejné správě“ vznikly další etické kodexy na nižších úrovních. Hlavním cílem etických kodexů je stanovení a vymezení potřebného chování úředníků a také vyloučení projevů korupčního jednání. Pro veřejnost představují tyto dokumenty především informativní funkci, avšak pro pracovníky příslušných institucí jsou závazné a vynutitelné. Etický kodex je možné chápat jako korupční prevenci, ne však jako legislativní nástroj. Dodržování etických kodexů je spíše známkou mravnosti a morálky. Mnoho kritiků přikládá etickým kodexům malý význam a to především pro jejich nevynutitelnost. Odmítání darů a jiných výhod, předcházení situacím, jež vedou ke střetu zájmů a odevzdání majetkových příznání jsou základními principy etického kodexu [5].

V poslední době byla přijata celá řada etických kodexů, příkladem lze uvést některé z nich, jež K. Petrovský popsal ve své knize [5]:

- ***Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě***

Principy Kodexu etiky zaměstnanců zpracovávají oprávněné zákony (paří sem například zásada neúplatnosti).

- ***Etický kodex zákonodárce***

Hlavním cílem tohoto kodexu je přispění ke zlepšení chování politiků a zvýšení jejich důvěryhodnosti a také ke zlepšení politické kultury.

- ***Návrh Etického kodexu člena zastupitelstva***

Návrh tohoto etický kodex vypracovalo Občanské sdružení Oživení. Měl by patřit mezi důležité nástroje, které se zasazují o důvěryhodnost politiků na úrovni obcí a měst. V současnosti tomu tak není. Kodex není totiž na úrovni místních samospráv ve většině případů přijímán.

- ***Etický kodex policisty***

Upravuje hlavní morálně přípustná pravidla. Těmi jsou kupříkladu: loajalita, vyhýbání se střetu zájmů, nepřijímání darů či dalších výhod. Hlavním cílem kodexu policisty je respekt policie a profesionalita.

- ***Kodex vojenského profesionála***

Kodex vojenského profesionála prosazuje prohlubování hodnotové orientace vojenského personálu. Tento kodex má významný vliv v boji proti korupci, a to v rámci přijaté reformy ozbrojených sil.

- ***Morální kodex celníka***

Morální kodex celníka vznikl ve vztahu k výše uvedenému.

1.3 Příčiny vzniku korupce

Mezi zásadní příčiny vzniku korupce patří především touha lidí po úspěchu, penězích, materiálních statcích a mnoho dalších. Především dychtivost po úspěchu a penězích je hnacím motorem jakéhokoliv společenství na světě. To však neznamená, že by ve všech státech byla míra a rozsah korupčního jednání stejná. Míra a rozsah korupčního jednání je ovlivněna především kulturou a korupčním klimatem daného společenství. V některých státech je korupce jevem nahodilým, kdežto ve státech jiných může být korupce rozvinuta do stádia organizovaného zločinu, který prorůstá do politických stran, mocenských struktur a do systému samotného. Je zřejmé, že je korupce spíše problémem jednotlivců, institucí a systémů. To je možné zdůvodnit pomocí strukturálních kořenů korupce, jež lze zkoumat ze čtyř vzájemně propojených hledisek. Tyto hlediska tvoří zároveň i faktory vytvářející korupční prostředí [3].

1. Monopolizující efekt

Na trhu se vyskytuje určitý počet firem, které zároveň na tento trh dohlížejí. Stát může mít zájem, aby některé ze služeb a prací byly vykonávány pouze určitým počtem těchto soukromých subjektů. S narůstajícím počtem firem, které mají možnost danou poptávku státu uspokojit, dochází k rozšiřování korupčního prostředí a zvětšování předpokladu korupčního jednání. Pokud však bude počet firem, které jsou schopné plnit požadavky státu na zajišťování veřejných prací, služeb a podobně, menší, bude opět docházet ke vzniku korupčního prostředí, při kterých bude využíváno jiných korupčních praktik než v případě předchozím [3].

2. Široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců nebo organizací

Další faktor vytvářející korupční prostředí. Při existenci malého počtu mechanismů, nebo dokonce žádných, které slouží ke kontrole a zajištění rovnováhy ve státě, může docházet

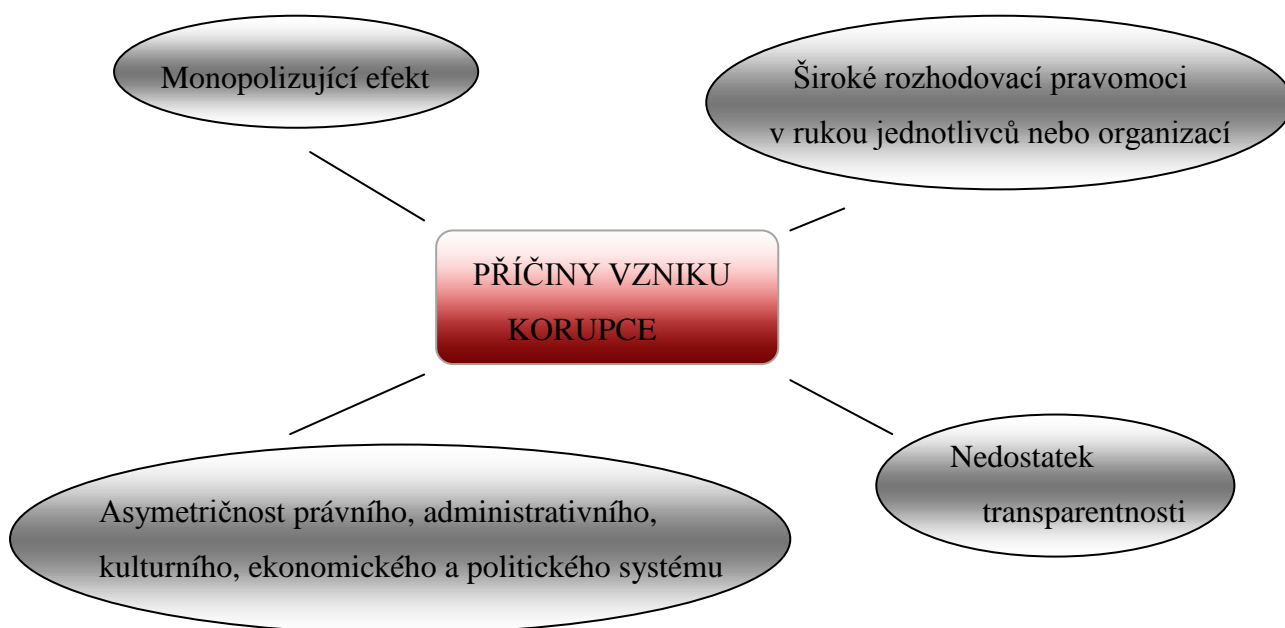
k vytváření příležitostí, kdy představitelé a úředníci systému mohou využít této slabiny a korupčního prostředí. To může vést ke zneužití pravomoci za úplatu [3].

3. *Nedostatek transparentnosti*

Při nedostatečné transparentnosti dochází ke snižování možnosti kontroly osob, které mají nadanou autoritu. Tento nedostatek může nabývat celé řady příčin. Příkladem lze uvést úzký okruh osob, které znají určitý problém nebo disponují zvláštními znalostmi. Dále sem patří osoby, jež jsou vázány bankovním tajemstvím [3].

4. *Asymetričnost (diskrepance, dysfunkce) právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému.*

Faktor, který též velmi přispívá k vytváření korupčního prostředí [3].

Obrázek 1: Příčiny vzniku korupce

Zdroj: upraveno podle [3]

1.4 Faktory podporující fungování korupčního prostředí

Je mnoho faktorů, jejichž existence může vést k fungování korupčního prostředí, a které přímo napomáhají korupčnímu chování. K těmto kriminogenním (protikorupčním) faktorům především patří dle J. Chmelíka [3]:

1. Výše úplatku

Obecně se předpokládá, že každý člověk je úplatný. Záleží ovšem na velikosti úplatku a také na daných okolnostech. Úplatek je jedním z nejčastějších kriminogenních faktorů, jež vedou ke korupci. Každý úplatek má určitou výši. Nabízí se otázka, zda existuje nějaká hranice úplatku, která by byla neodmítnutelná.

2. Normativní systém

Tam, kde existuje oficiální systém norem, které upravují jak fungování společnosti, tak činnost veřejně činných úředních osob, se bude korupčnímu prostředí dařit podstatně méně. Součástí tohoto systému musí být normy psané i nepsané (morální kodex, zvyklosti), které řeší jednotlivé případy korupce.

3. Fungování administrativy

Korupci se bude dobře dařit ve státech, ve kterých existuje ideální prostředí pro její rozvoj. Příkladem lze uvést přemíru byrokracie, zdlouhavé a neefektivní vyřizování požadavků občanů, nejasnost fungování místní správy i státní správy a jiné.

4. Systém kontroly

Systém kontroly, jenž je zkorumpovaný nebo nefunguje, nevytváří takovou hrozbu pro ty, kteří inklinují k úplatkům. Riziko, které souvisí s možným odhalením korupce, je velice nízké a účastníkům korupce se vyplácí jej podstoupit.

5. Systém sankcí

V oblasti korupce musí platit jednoznačně pravidlo: korupce se nesmí lidem vyplatit. Tresty postihující korupční jednání nejsou dostačujícím protikorupčním opatřením vzhledem k tomu, že jsou příliš symbolické a nízké.

6. Korupční tradice

Existují země, ve kterých je korupce zcela běžným, normálním jevem, a kde se úplatek běžně očekává. Země, kde si někteří obyvatelé bez korupce neumějí představit běžné fungování společnosti.

7. Sociální chaos

Sociální chaos se projevuje především ve státní správě a samosprávě, v chodu různých institucí, ale také v každodenním životě. Vyskytuje se obecně ve společnostech, které prošly významnými společenskými změnami.

8. Kvalita státní správy

Jedním z účinných protikorupčních jevů je schopná, způsobilá a silná výkonná moc, jež

poměrně dobře finančně ohodnocuje své úředníky.

9. Klientelismus

Je více či méně součástí tradic dané společnosti. Klientelismus spočívá ve vyřizování občanských záležitostí zákulisní cestou. Například mimo pracovní dobu, mimo pořadí, prostřednictvím známých a podobně.

10. Hodnotový žebříček

Každý člověk se řídí svým vlastním hodnotovým žebříčkem. V deformovaném žebříčku hodnot je na prvním místě bohatství, osobní statky, osobní prospěch a podobně.

11. Chudoba

Kvalitní státní správa je do určité míry protipólem chudoby. Příkladem lze uvést vysoké životní náklady, nízké platy státních úředníků a sociální nejistotu, jež mohou vést k vedlejším činnostem, které chudobu vynahrazují.

12. Korupční vzory

V tomto případě sehrává významnou roli obecné povědomí a úzus o úředních osobách, které jsou zpravidla považovány za zkorumpované. Čím více, je tento úzus silnější, tím více budou náchylnější k úplatku ti, o kterých se hovoří.

13. Vliv médií

Informační serióznost a objektivita sdělovacích prostředků má značný vliv na veřejné mínění. Vliv médií dokáže zmírnit či v opačném případě rozpoutat korupční jednání.

1.5 Stádia vývoje korupce

Korupce představuje určitý proces. Má svůj průběh, při kterém se vyvíjí. Proces vývoje korupce je možné rozdělit do čtyř stádií či fází.

1. Stadium náhodné korupce

Jedná se o počáteční stádium vývoje korupce. U tohoto stádia nedochází k hromadnému korupčnímu jednání. Korupce je zde spíše náhodný a občasný jev. Korupční chování, jež se v tomto případě vyskytuje zcela výjimečně a ojediněle je z celospolečenského hlediska přijatelné. Na osoby, které úplatek nabídly nebo přijaly, je veřejností pohlíženo kriticky. Korupce je relativně snadno odhalitelná a posléze i postižitelná [4].

2. Stadium spontánně regulované korupce

Druhé stádium korupce. Toto stádium nastává zpravidla tehdy, pokud dojde k selhání kontrolních mechanismů. Z korupčních epizod, které byly dříve jen ojedinělé, se postupně

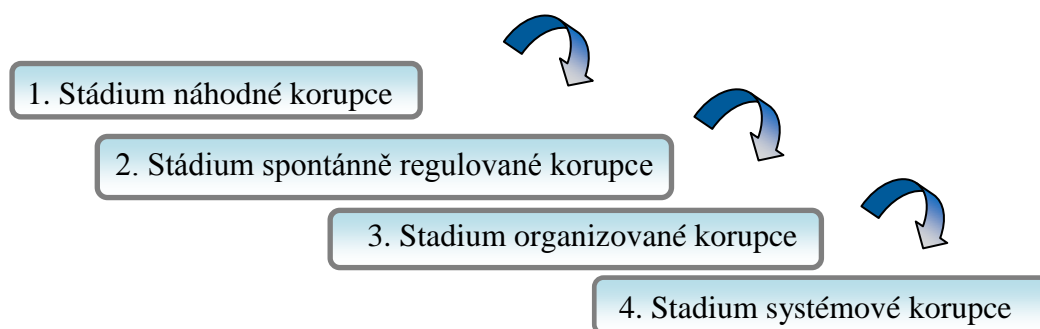
stává zvyklost a díky tomu začínají vznikat korupční mechanismy a prostředí. Dochází k ochromení a dezorientaci kontrolních mechanismů. Začínají se rozvíjet neformální korupční normy chování. Stále více lidí se přizpůsobuje korupčnímu chování díky tomu, že korupční jednání je natolik průchodné a jeho postih je neefektivní [4].

3. Stadium organizované korupce

Předposlední stádium korupce. Z korupčních jednání se postupně stávají korupční aktivity, které jsou organizované. Vytvářejí se korupční řetězce, jež jsou vzájemně propojené. Kontrolní mechanismy, do nichž proniká korupční prostředí, jsou nefunkční. Korupční aktivity sahají až do oblasti politiky a státní správy. Vznikají klientské sítě (klientelismus). Institucionalizace korupce je způsobena právě těmito klientskými sítěmi [4].

4. Stadium systémové korupce

Vrcholné stádium korupce, při kterém se vzájemně propojují státní instituce s klientskými sítěmi. Celý systém státní správy je zasažen korupcí. Státní správa není schopná bez úplatků existovat, a tudíž je ochromena. Tím dochází ke vzniku speciálních skupin ve státní sféře orientujících se na korupční aktivity. Vznikají společnosti, jejichž hlavním cílem je vtáhnout úřední osoby a osoby veřejných činitelů do korupčního prostředí. Tím jsou položeny základy korupčnímu státu, který korupci podporuje [4].

Obrázek 2: Stádia vývoje korupce

Zdroj: upraveno podle [4]

1.6 Formy korupce

Korupce je jev, který je značně rozšířený. Každý z autorů, který korupci popisuje, ji ve svých dílech rozděluje podle různých kritérií, kterých je nespočetně mnoho. Dělení se liší zejména společenskou nebezpečností, intenzitou, rozsahem, oblastí, a dalšími kritérii.

Následující text popisuje dvě významná kritéria, pomocí nichž je možné jednotlivé formy korupce určit.

1.6.1 Kritérium intenzity páčání, rozsahu a závažnosti

• *Malá (bagatelní, byrokratická) korupce*

Jedná se o korupci, která se vyskytuje v běžném životě lidí. V tomto případě jde především o drobné pozornosti či úplatky, které jsou svým způsobem neškodné, jsou určitou zvyklostí, jež lidem usnadňuje každodenní život. Jde především o uplácení činitelů veřejné správy, dopravních policistů a úředníků, kteří nemají příliš vysoké postavení. Této korupce se zpravidla účastní větší počet osob, avšak velikost úplatků je nesrovnatelně menší než u korupce velké. Malá korupce je poměrně neškodná, ale ve větším rozsahu může přerůst v relativně rozsáhlý problém. V mnoha zemích je tato forma korupce brána jako nepostradatelná součást fungování společnosti [6; 7; 10].

Mezi základní formy této korupce patří:

- zneužívání pravomocí plynoucích z dozorové činnosti veřejné správy,
- nepřehledná regulace, špatná organizace, zatemňování pravidel,
- podplácení úředníků [6; 7; 10].

• *Velká (závažná, organizovaná) korupce*

Je opakem malé korupce. Bývá obvykle spojována s osobami, které jsou vysoce postavené (politici, vysoce postavení veřejní činitelé). Velkou korupcí se rozumí takové chování, kde úplatky dosahují značného rozsahu a plynou z něho nadměrné zisky. Tato forma korupce má negativní dopad na společnost a vede k velkým ztrátám postižených. Velká korupce bývá velmi dobře utajovaná a jen těžko odhalitelná [6; 7; 10].

Nejčastější formou velké korupce bývá:

- zpronevěra veřejných zdrojů,
- zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek,
- nehospodárné využívání veřejných zdrojů,
- klientelismus, nepotismus, prodej pozic [6; 7; 10].

Tabulka 1: Formy korupce ve veřejné správě

Malá korupce	• Zneužívání pravomocí plynoucích z dozorové činnosti veřejné správy
	• Nepřehledná regulace, špatná organizace, zatemňování pravidel
	• Podplácení úředníků
Velká korupce	• Zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek
	• Nehospodárné využívání veřejných zdrojů
	• Klientelismus, nepotismus, prodej pozic
	• Soukromý prospěch z privatizace
	• Zpronevěra veřejných zdrojů

Zdroj: upraveno podle [7]

1.6.2 Kritérium existence dohody mezi aktéry korupce

• *Přímá korupce*

V této korupci vystupují subjekty, jimiž jsou korumpující a korumpovaný. Dochází zde k nabídce určitého zvýhodnění ze strany korumpujícího za účelem získání vlastního prospěchu do budoucna. Na druhé straně se nachází korumpovaný, který se poptává po odměně. V tomto korupčním vztahu není brán ohled na to, kdy dojde k získání přínosu jakékoliv straně. Například starosta obce se dohodne s jistým subjektem na jeho zvýhodnění a výhodu od něho čeká v budoucnu, kupříkladu, po uplynutí jeho volebního období [6].

• *Nepřímá korupce*

V tomto korupčním vztahu vystupuje korumpovaný, korumpující a třetí strana, kterou je poškozený. Korumpovaný a korumpující jsou takzvanými aktivními aktéry. Kdežto poškozeným je buď jeden člověk, nebo určitá komunita, která je jen těžko odhalitelná. Cílem nepřímé korupce je zájem na tom, aby byly vytvořeny vztahy v rámci jisté skupiny, například uvnitř politické strany [6].

1.7 Druhy korupce

Existuje několik druhů korupce, avšak jejich členění se autor od autora a dílo od díla liší. Níže uvedené dělení korupce definovali autoři Vladislav David a Alexander Nett [2]:

1.7.1 Peněžní (prostá) korupce

Peněžní korupce je též nazývána jako úplatkářství nebo také jako "drobná" korupce. Její nejčastější přítomnost lze zaznamenat v oblasti státního úřednického aparátu a u policie.

Účastníky této formy korupce jsou zpravidla dvě osoby, a to dvě soukromé osoby nebo soukromá osoba a osoba úřední. Příkladem může být případ, kdy policista udělí soukromé osobě (řidiči) pokutu a uhrazenou částku si ponechá. Její výskyt lze omezit ve státech ekonomicky silných a politicky stabilních, kde morálka obyvatelstva je na vysoké úrovni.

1.7.2 Byrokratická korupce

Na této korupci se podílí větší počet úředních osob, které zastávají různá postavení. Tyto osoby se vzájemně podílejí na činnostech, pomocí nichž dosahují zvláštních výhod, jako je například přístup k veřejným informacím, udělování licencí, vydávání koncesí a podobně. Úřední pracovník, který se s tímto postojem neztotožňuje, může být v důsledku svého postoje přeřazen na jiné oddělení nebo také propuštěn z organizačních důvodů. Ve státech, kde je ustálená stabilní, málo početná a kvalifikovaná byrokracie, se dané korupci daří méně, než ve státech, kde tomu tak není.

K byrokratické korupci patří také pojem **administrativní korupce**, která spočívá v nezákonném poskytování výhod veřejným činitelům nebo lze též definovat jako zneužívání legislativní funkce státu.

1.7.3 Politická korupce

Politická korupce se nejčastěji vyskytuje mezi politiky a státními úředníky, kteří se snaží o zajištění své kariéry, získání lepšího postavení v politické sféře a také za účelem osobního prospěchu. U politiků je tato korupce poměrně viditelná. Roste jejich moc ve státě a jejich finanční zajištění. Politická korupce se rovněž vyskytuje ve vztahu politik a občan. Zde se politici snaží uplatit voliče, snaží se získat vliv pro své hlasy ve volebních kampaních. Vzájemná výměna politických funkcí není chápána jako forma korupce do té doby, než dojde k výměně za účelem zakrytí skandálu, poté už se o korupci jedná. Pokud nebudou existovat dostatečně jasné a průhledné způsoby, kterými jsou jednotlivé politické strany financovány a jejichž úkolem je zamezovat korupci, pak je korupce politických stran a jednotlivých politiků nevyhnutelná.

1.7.4 Manažerská korupce

U tohoto druhu korupce nejčastěji dochází k vzájemné spolupráci mezi úředními orgány a osobami, které se zabývají podnikatelskou činností. Manažerská korupce se může projevat například uplacením úředních osob za uspíšení úřední činnosti nebo také za zfalšování razítka při celním odbavování. Problémem však zůstává fakt, že si na státní úřední osoby mohou stěžovat jak nynější, tak případní budoucí zahraniční investoři. Díky tomu

dochází ke snížení image státu a také k zmenšování přísunu peněžních prostředků z ciziny ve formě investic.

Dalším s korupcí souvisejícím pojmem je **korupce obchodní (ekonomická)**. Ta bývá spojována s dalšími druhy korupce, jak je například finanční a manažerská korupce. Obchodní korupce se považuje v pořadí za korupci v politických stranách, ve státní správě a v policii též za velmi často vyskytovanou.

1.7.5 Strategická korupce

Strategická korupce je obvykle založena na utajované součinnosti mezi korumpovanou a korumpující osobou. V tomto případě se jedná o korupci, která se může dotýkat strategického rozhodování v daném státě a také má vliv na stabilitu státu.

1.7.6 Vůdcovská korupce

Jedná se o zvláštní druh korupce, který se může vyvinout souběžně s úspěšným řízením, a to kupříkladu u jisté státní funkce. Příkladem může být vedoucí osoba, u níž dojde k vůdcovské deformaci po dosažení určitých úspěchů. U této osoby můžeme pozorovat jak je postupně obcházena či úplně potlačena ochota uplatňovat princip transparentnosti.

1.7.7 Korumpování systému

Druh korupce, se kterým úzce souvisí nedodržování zákonů. Jedná se o stav, při kterém dochází k prostupování korupce do politické soustavy a státní správy státu. Díky utajovanému propojení, ke kterému dochází mezi korupční klientelou a systémem státní správy, jej můžeme zařadit k nejvíce nebezpečným druhům korupce. Tomuto druhu korupce se nejvíce daří ve státech a rozvojových zemích, které jsou především méně politicky stabilizované, a kde platy ve veřejném sektoru nedosahují ani na hranici životního minima. Tato korupce zasahuje celou společnost a státní moc. Její odstranění je téměř neřešitelný problém, jenž vede k nedůvěře v právní stát, kde každý bere a každý dává.

1.7.8 Mezinárodní korupce

V některých případech dochází ke korupci mezi jednotlivými státy. Může tomu být tehdy, když určitý stát potřebuje od jiného státu finanční, hospodářskou či vojenskou výpomoc. Ta má ovlivnit chování státu, kterému byla pomoc poskytnuta. K mezinárodní korupci též dochází mezi státními úředníky, kteří zastupují jednotlivé státy a je také přítomna u úředních osob mezinárodních a mezivládních organizací. Ti mají prostor pro páchaní korupce například při přípravě dokumentů pro zasedání různých orgánů. Není výjimkou, že byl již zmíněný druh

korupce zaznamenán v Evropské unii. Mezinárodní korupce může vést k narušení vzájemných mezinárodních vztahů.

1.7.9 Korupce v policii

Policisté jsou nejvíce ve styku s veřejností. Nejčastější oblastí výskytu korupce u policie je oblast dopravní, pohraniční a cizinecká. Jsou to právě policisté, kteří mají největší počet korupčních příležitostí, při kterých dochází k rozhodování, které není kontrolováno. V tomto případě dochází k velkému paradoxu, neboť policisté – veřejní činitelé, by měli proti korupci vystupovat, ne ji v některých případech přijímat. Ke korupci v policii dochází hned z několika příčin a důvodů. Jedním z nich mohou být personální příčiny, které vznikají v důsledku rozhodování a chování jednotlivce. Dalším důvodem vzniku korupce je institucionální příčina. Tu lze zaznamenat především v byrokracii. V neposlední řadě existují také sociální příčiny, které vznikají při poruše normativního systému.

1.7.10 Korupce v médiích

Korupce v médiích je relativně novým druhem, který může být pro společnost velice nebezpečný. Způsob páchání této korupce může mít podobu využívání článků, například v oblasti hospodářské či politické, za účelem získání osobního prospěchu. Využívání článků může posléze vyústit až do podoby vydírání, při kterém dochází k uveřejnění, eventuelně neuveřejnění zprávy, jež by mohla mít podstatný význam pro situaci v daném státě. Veřejnoprávním médiím je v České republice ze strany občanů přisuzována značná míra důvěry.

1.7.11 Sportovní korupce

Časy, ve kterých byl sport pouhopouhou zábavou a touhou po vítězství, jsou již dávno pryč. Vrcholový sport se stal pro mnohé businesssem. Sportovní korupce se objevuje především u veřejností oblíbených sportů, jako je fotbal, hokej a jiné. Nepostradatelnou součástí sportu se stali sponzoři, sázkové kanceláře a média, která jsou ochotna zaplatit horentní sumy za přenosová práva.

1.8 Pojmy úzce související s korupcí

V předchozí kapitole byly definovány jednotlivé druhy korupce. Nyní je třeba vymezit pojmy, které rovněž s korupcí souvisí.

- ***Nepotismus***

Nepotismus je termín, který je odvozen z latinského slova „*nepos*“. Nepos v překladu znamená synovec či vnuk. Nepotismus značí určitý způsob prosazování svých příbuzných a oblíbenců na vysoce postavené a lukrativní pozice, pomocí uplatňování a rozšiřování vlivu významného člověka. Jedná se o určitou formu zvýhodňování člověka před ostatními kandidáty na danou pracovní pozici [7].

- ***Klientelismus***

Pojem pocházející z latinského slova „*cliens*“, jehož překlad odpovídá výrazu poddaný, poslušný. Klientelismus se vyznačuje zvýhodňováním a upřednostňováním blízkých skupin a přátel. Klientelismus je postaven na vzájemném vztahu mezi patronem a klienty, kteří jsou na něm závislí. Tento systém je založený v první řadě na protekci a konexích [7].

- ***Prodej pozic***

Prostřednictvím prodeje pozic dochází k zneužití postavení a významného vlivu člověka, který má možnost rozhodovat o personálních otázkách. Tento jedinec přijímá úplatky od zájemců, kteří se ucházejí o danou pracovní pozici. Na základě těchto úplatků následně obsazuje pracovní místa. Tím dochází k rozšiřování moci vlivného jedince prostřednictvím placeného protěžování [7].

- ***Střed zájmů***

V tomto případě se do rozporu mohou dostat nebo nepřímo dostávají soukromé zájmy osoby, která vykonává určité zaměstnání, se způsobem popřípadě kvalitou výkonu daného zaměstnání. Jak u soukromých subjektů, tak u veřejných činitelů může dojít ke střetu zájmů. Příkladem lze uvést starostu obce, jenž vypsál výběrové řízení na výstavbu kanalizace. Zakázku následně získá stavební firma, která je ve vlastnictví starosty zmiňované obce. Střet zájmů není přímo korupcí, je však situací, při které dochází ke zvýšení rizika korupce [7].

- ***Lobbying***

Lobbying vznikl a získal své pojmenování v USA. Znamená prosazování zájmů v rámci politických procesů určitou skupinou. Lobbyingu se mohou účastnit politické strany a také zájmová a regionální hnutí. Ve většině demokratických zemí je lobbying čistě legální, ale vzhledem k tomu, že se zde vyskytuje riziko použití korupce jako nástroje k dosažení cílů

lobbyistů, existují v mnoha zemích pravidla, která musí lidé dodržovat. Příkladem lze uvést povinnost oznamovat velikost příjmů lobbyistů, povinnost dodržovat etický kodex a jiné [7].

2. ZPŮSOBY MĚŘENÍ KORUPCE

Korupce je jevem těžko měřitelným. Téměř každá země se potýká s tímto jevem alespoň v minimální míře. Rozsah a velikost korupce se však s jednotlivými zeměmi liší. Korupce se měří na základě využívání ekonomických a sociologických postupů, které je možné rozdělit na kvalitativní a kvantitativní. Mezi kvalitativní metody měření korupce patří sociologické průzkumy. Výsledkem těchto průzkumů nejsou jednoznačné číselné ukazatele, ale spíše určité kvalitativní výroky. Kvantitativní metody spočívají v pokusech převést výsledky kvalitativních průzkumů do formy indexů, jež by bylo možné meziročně či mezinárodně srovnávat [13].

Ke zvýšenému výskytu korupce často přispívá určitá zvláštní či odchylná situace, kterou může být například válka, privatizace, pozemková reforma a jiné. Studie a analýzy, které usilují o jednoznačné vyjádření korupce, je možné rozčlenit podle způsobu sběru a vyhodnocování dat do čtyř hlavních skupin [7]:

a) expertní hodnocení

Expertní hodnocení zahrnuje názory odborníků, kterými jsou zpravidla konzultanti mezinárodních institucí či ratingové agentury. Jejich názor při porovnávání korupce v jednotlivých zemích je mnohdy objektivnější než názory místních respondentů. Patří sem index korupce, který je sestavován na základě studie International Country Risk Guide (ICRG). Tuto studii již od roku 1982 každoročně připravuje organizace Political Risk Services. International Country Risk Guide se zaměřuje na množství neobvyklých plateb, jež jsou vládní úředníci jak na vyšších tak nižších pozicích ochotni přijímat či požadovat [7].

Dalším možným indexem je index Governance Matters (GM). Tento index je zveřejňován Světovou bankou již od roku 1996. Světová banka vnímá vládu a kvalitu státní správy za ústřední prvky úrovně státu. Významem tohoto hodnocení je posoudit situaci kvality správy v dané zemi a následně sestavení programů, pomocí nichž dojde k ekonomickému rozvoji země [7].

b) šetření v rámci firem a obyvatel

Instituce, jež provádějí průzkumy veřejného mínění, vycházejí z použití standardních statistických metod pro zpracování údajů získaných od firem či občanů. V České republice existuje několik organizací, které provádějí tyto průzkumy. Jsou jimi například: Institut pro výzkum trhu, Centrum pro výzkum veřejného mínění a další. Nevýhodou průzkumů může být

jejich nepřesnost. Globalizují názory veřejnosti nebo jsou zkreslené současnou politickou či ekonomickou situací v zemi. Avšak i přes to je nutné k výsledkům přistupovat s vážností, neboť vyjadřují názory těch, kterých se korupce v důsledku dotýká nejvíce [7].

Světové ekonomické fórum (World Economic Forum, WEF) vypracovalo metodický přístup zabývající se hodnocením konkurenceschopnosti ekonomik na základě takzvaných indexů konkurenceschopnosti. Mezi tyto indexy je možné zařadit Growth Competitiveness Index (GCI). GCI zahrnuje veškeré faktory, jež mají významný vliv na ekonomický růst zemí. Těmito faktory jsou: stav veřejných institucí, rychlost zavádění nových technologií a kvalita makroekonomického prostředí. Tyto faktory daly základy vzniku třech nových indexů GCI: index makroekonomického prostředí, index technologií a index veřejných institucí. Indexy dosahují hodnot v rozmezí <1,00-7,00>. Čím více se hodnota indexu blíží vyššímu číslu, tím lépe [7].

c) složené indexy

Složené indexy vznikají na základě sjednocení několika existujících indikátorů korupce. Výhodou těchto indexů je, že zahrnují větší počet informací a tudíž dochází k odstranění jednostranných odchylek u dosažených výsledků. Do kategorie složených indexů patří dosud nejznámější index CPI (Corruption Perception Index) neboli index vnímání korupce, který je každoročně sestavován mezinárodní nevládní organizací Transparency International (více viz kapitola 2.1.1) [7].

d) kardinální odhady rozsahu korupce

Jedná se o analýzy a studie, které vycházejí z objektivních dat. Objektivní ukazatele jsou výsledkem kardinálních odhadů velikosti korupce. Vypočítávají se na základě objektivně měřitelných dat. Základem objektivního šetření je obvykle určování množství poměru obchodních transakcí, jež jsou spojeny s úplatky státních úředníků a s korupčními platbami. Dochází ke zkoumání přímých zkušeností firem při využívání soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí [7].

Mezi tuto kategorii indexů je možné zařadit například Neumannův index. Neumannův index představuje procento obchodních případů, jejichž úspěšnost se neobešla bez podpory úplatku. Zaokrouhluje se nahoru, a to na nejbližší násobek 20%. Do této kategorie indexů je též možno zařadit index V4, jenž byl vytvořen organizací Transparency International ve spolupráci s pražskou agenturou. Zásadním úkolem indexu V4 bylo zjistit, které protikorupční nástroje jsou uplatňovány v rámci veřejné správy hlavních měst zemí Visegrádské čtyřky

a také zjistit, jak jsou tyto nástroje schopné splnit svůj cíl [7].

Dalším indexem pro objektivní vyjádření míry korupce je index korupce veřejných rozhodnutí (IKVR). Tento index je kvantifikovanou podobou dílčích forem korupce, jež se od sebe liší na základě upřesnění typu vztahu mezi soukromým subjektem a státem [7].

2.1 Způsoby výpočtu ukazatele míry korupce

V mnoha dílech se uvádí, že není možné zcela přesně určit rozsah korupce. Níže jsou uvedeny základní metody měření korupce, které se snaží určit velikost korupce za pomoci indexu.

2.1.1 Index vnímání korupce (Corruption Perception Index - CPI)

Jde o složený index. CPI odráží názory pozorovatelů z celého světa, včetně odborníků, kteří žijí a pracují v hodnocených zemích a oblastech [9].

Organizace Transparency International využívá index vnímání korupce pro stanovení odhadu její velikosti již od roku 1995. Tu určuje na základě zkušeností mezinárodních institucí a organizací, kterých je v úhrnu 10 (Economist Intelligence Unit, Světová banka, Columbia University, International Institute for Management Development – Lausanne, World Economic Forum a jiné), také na základě toho, jak ji vnímají vysokoškolská experti, podnikatelé, političtí analytici a riziková manažerka národních a nadnárodních podniků. CPI je takzvaným kompozitivním indexem, který je vytvořen sloučením několika již existujících hodnot měření veličiny. Do tohoto indexu nejsou zahrnovány veřejné průzkumy a soustředí se na korupci ve státním a veřejném sektoru [2].

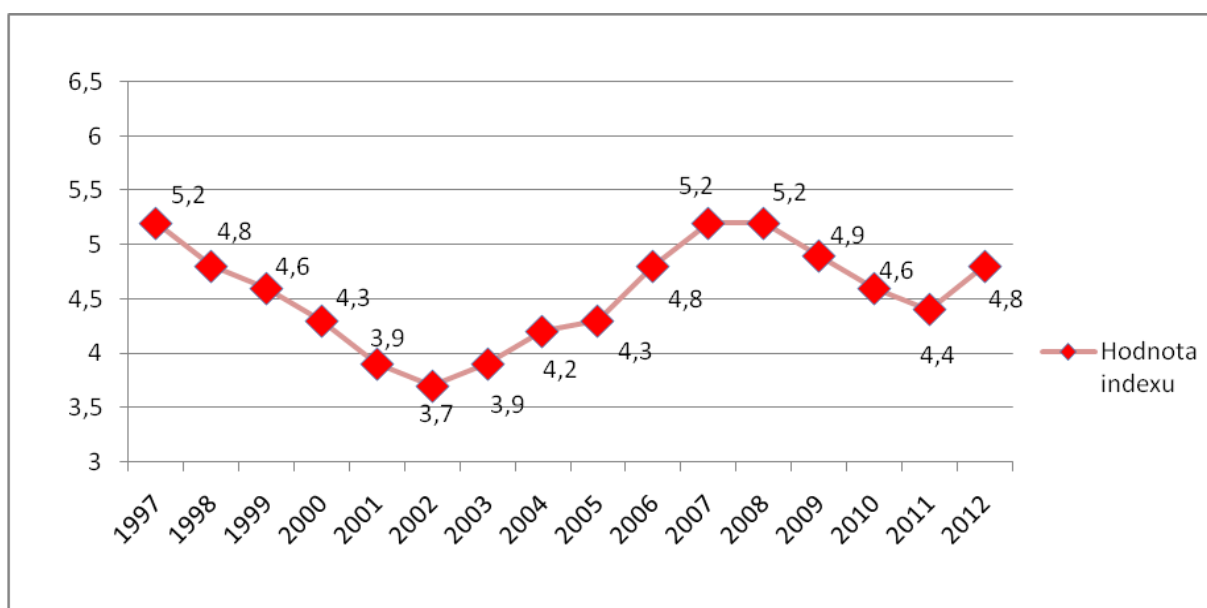
Index hodnotí úroveň korupce v jednotlivých zemích na základě vnímání existence korupce mezi politiky a úředníky veřejné správy. Hodnotící škála má rozsah 0-10, kde 0 je nejhorší a 10 je nejlepší. Nízká míra korupce je známkou fungujícího podnikatelského a legislativního prostředí v zemi. Záruka fungujícího legislativního i podnikatelského prostředí v dané zemi má především zásadní význam pro zahraniční investory [2].

Nevýhodou CPI je fakt, že vychází z různých vstupů, jež jsou založeny na vzájemně neslučitelných metodologiích. Pokud chceme, aby byl příslušný zdrojový ukazatel zahrnut do indexu CPI, je třeba, aby splňoval následující tři kritéria:

- musí dojít ke srovnání s větším počtem států
- nesmí být starší tří let

- musí měřit celkovou míru korupce [2].

Spolehlivost indexu vnímání korupce se může u některých zemí lišit. Tato odlišnost je způsobená nesourodostí vstupních dat, jež je zapříčiněna dostupností odlišných vstupních ukazatelů různých zemí. Například v některých zemích je proveden větší počet průzkumů než v zemích ostatních nebo tentýž průzkum nemusí být proveden ve všech zkoumaných oblastech. Ve státech, kde jsou velké rozdíly mezi sledovanými hodnotami, může být pořadí i hodnocení mnohem méně spolehlivé. Ke zkreslení indexu může též dojít v důsledku různorodosti osobních hodnotových měřítek samotných respondentů. Index vnímání korupce slouží ke zjištění rozsahu korupce jak v období současném, tak k porovnání korupce s minulými obdobími, tedy s vývojem vnímání korupce v čase [7].

Obrázek 3: Vývoj hodnot indexu CPI v ČR

Zdroj: upraveno podle [21; 22]

Z výše uvedeného grafu je čitelné, že hodnota indexu vnímání korupce (CPI) v České republice v průběhu jednotlivých let neustále kolísá. Hodnota CPI indexu v České republice doposavad' nepřekročila hranici 5,5 a ve většině případů se drží spíše v dolní polovině možné hodnotící škály <0-10>, což znázorňuje, že je korupce v České republice vnímána velice intenzivně. Zvyšující se trend indexu CPI od roku 2004 mohl být zapříčiněn vstupem České republiky do Evropské unie, odkud ČR přijala některé nové zákony.

2.1.2 Index plátců úplatků (Bribe Payers Index – BPI)

Tento index byl rovněž zaveden Transparency International. Index plátců úplatků, který existuje již od roku 1999, uspořádává země podle jejich sklonů k úplácení vysoce postavených veřejných činitelů. Uplácení se týká patnácti zemí s rozvíjející se tržní ekonomikou. BPI, neboli index plátců úplatků, je unikátní index, který je odvozen na základě dat získaných neobvyklým průzkumem. Tento průzkum se zaměřuje pouze na určitý účel, na rozdíl od indexu kompozitivního, který vznikne sloučením několika existujících indikátorů [2].

Indexy CPI i BPI jsou založeny na vnímání jisté situace. Při porovnávání míry korrupce v jednotlivých státech není možné vycházet pouze z primárních empirických dat (př. počet vzniklých soudních případů). Tyto data neznázorňují skutečnou úroveň korrupce v dané zemi, ale spíše poukazují na schopnost zjištění a potlačení korrupce za pomoci vyšetřovatelů a soudců. Proto je nutné vycházet pouze z dat od subjektů, které jsou nejvíce vystaveny korrupci (např. státní úředníci, znalci a analytici, podnikatelé a podobně) [2].

2.1.3 Globální barometr korrupce (Global Corruption Barometer)

Globální barometr korrupce představuje průzkum veřejného mínění (55 tisíc dotazovaných z 69 zemí). Byl zveřejněn Transparency International – Česká republika. Global Corruption Barometer vychází ze škály 1 – 5, kde 1 představuje nezkorumpovaný sektor a 5 představuje extrémně zkorumpovaný sektor. Z průzkumu vychází, že mezi nejvíce zkorumpované oblasti patří – politické strany, které získaly hodnocení 4,0. Za další zkorumpovanou oblast považuje celosvětová veřejnost zákonodárné sbory s hodnotou 3,7, policii (3,6) a v poslední řadě oblast soudnictví (3,5) [2].

• Rozdíl mezi Barometrem a indexy BPI a CPI

Globální barometr korrupce představuje průzkum veřejného mínění a zabývá se sledováním názorů veřejnosti ohledně korrupce. Dále se soustředí na důsledky korrupce, jež mají vliv na život jednotlivců. Index BPI hodnotí ekonomicky nejvýznamnější a nejbohatší země podle toho, jaký mají jejich firmy sklon k úplácení při zahraničních obchodních transakcích. Kdežto index vnímání korrupce (CPI) zrcadlí názory pozorovatelů na rozsah korrupce v politice a ve veřejném sektoru. To co mají indexy BPI a CPI společné je to, že oba vycházejí z hodnocení odborníků a i přes rozdíly v jejich pojetí, vykazují indexy určitou každoroční korelaci [11].

3. SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE MĚŘENÍM KORUPCE

Celá společnost je ohrožována korupcí. Díky korupci, která představuje celosvětový problém, vzniklo velké množství nadnárodních organizací, jejichž cílem je korupci analyzovat a především zkoumat.

Mezi hlavní organizace, které se zabývají problematikou korupce, patří například Transparency International, Světové Banky, OSN či Světové ekonomické fórum. Vzhledem k tomu, že tyto organizace zkoumají korupci v globálním měřítku, je za potřebí spolupráce s jinými institucemi, jež se zabývají průzkumy veřejného mínění či výzkumy přímo v dané oblasti, regionu či státu. Mezi tyto instituce patří Freedom House, The Heritage Foundation, Galup International Association a další. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější a největší subjekty zabývající se měřením korupce [1].

3.1 Světová banka

Světová banka, též World Bank (WB), byla založena roku 1944. Jejím původním cílem bylo poskytování pomoci válkou zničeným členským zemím – jejich rekonstrukce, rozvoj a poskytování dlouhodobých kapitálových zdrojů. Avšak v současné době se zabývá převážně rozvojovými výpomocemi. Ze splaceného základního kapitálu, ze zisku a také z půjček na finančních trzích získává banka finanční prostředky. Světová Banka se v průběhu svého působení postupně rozrostla na úzce propojenou skupinu pěti organizací. *Mezinárodní asociace pro rozvoj, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj* a ostatní členy skupiny Světové banky – *Mezinárodní finanční korporace, Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů a Mnohostranná agentura pro investiční záruky*. Členy Světové banky se mohou stát výhradně členské země Mezinárodního měnového fondu [1].

3.2 Transparency International

Transparency International (TI), která byla založena roku 1993, působí téměř na celém světě. TI je neziskovou a nevládní organizací, jejímž hlavním cílem je boj s korupcí, dále také usiluje o snižování tolerance a apatie ke korupci. Transparency International může bojovat na národní úrovni proti korupci v jednotlivých státech díky více než 90- ti pobočkám. Transparency International se žádným způsobem politicky neangažuje, ani se nepodílí na vyšetřování a odhalování jednotlivých případů korupce, avšak s organizacemi, které tak činí, mnohdy spolupracuje a zasazuje se o prosazování antikorupčních opatření v politické oblasti. Transparency International formulovala několik celosvětových priorit v rámci boje s korupcí,

mezi něž patří: korupce v zadávání veřejných zakázek, korupce v politice, korupce v soukromém sektoru, chudoba a rozvoj a mezinárodní antikorupční úmluvy [1].

3.3 Political Risk Services Group

Political Risk Services (PRS) byl od roku 1979 uznáván jako prvotní systém pro hodnocení a kvantifikaci politických rizik. Tento systém vyvinul profesor William D. Coplin spolu s Michaelem K. O'Learym. Political Risk Services byl zformulován na základě produktu, který je známý jako Frostovy a Sullivanovy prognózy politických rizik. V roce 1992 byl vyvinut další systém analyzující rizika – *International Contry Risk Guide (ICRG)*. V průběhu času se z ICRG stal důvěryhodný a často vyhledávaný zdroj pro hodnocení mezinárodních rizik. Společnost změnila své jméno na *The Political Risk Services Group* z původního názvu *Political Risk Services*. Tato změna nastala v návaznosti na zařazení ICRG do produktové řady PRS [1].

3.4 Světové ekonomické fórum

Roku 1971 se sešla skupina obchodních lídrů pod záštitou Evropského průmyslového sdružení a Evropské komise. Tomuto shromáždění předsedal Klaus Schwab, pozdější profesor na Univerzitě v Tenevě. Klaus Schwab založil neziskovou organizace - Evropské manažerské fórum. V rámci této organizace probíhá každý leden výroční zasedání. Zprvu byla tato zasedání zaměřena především na hledání možností, pomocí nichž by mohli evropští podnikatelé dosáhnout stejné úrovně v používaných postupech řízení jako je ve Spojených státech. Postupem času se orientace tohoto fóra rozšířila od zaměření na management až na sociální a ekonomické problémy. V roce 1987 dochází ke změně názvu manažerského fóra na Světové ekonomické fórum. Velkým úspěchem Světového ekonomického fóra bylo dosažení komunikace mezi státy, které byly jinak na pokraji válečného konfliktu (př. Severní a Jižní Korea). Členy fóra jsou organizace, jež mají zásadní vliv na světovou ekonomiku [1].

3.5 Galup International Association

Gallup International Association se zabývá výzkumem v oblasti veřejného mínění. Tato přední světová organizace byla založena v roce 1947 Dr. Georgem H. Gallupem. Z původních 11 členů se organizace rozrostla do větších rozměrů. V současnosti ji tvoří více než 60 členů a významných výzkumných kapacit. Gallup International poskytuje pro potřeby výzkumu k dispozici své výzkumné kapacity a zařízení. Vzhledem k letité praxi má tato organizace odborníky v nerůznějších odvětvích, například v oblasti sociologického výzkumu, dále

v automobilovém, podnikovém či ekonomickém výzkumu a podobně. Každý stát má svého zástupce. Pro Českou republiku je zástupcem společnost Mareco Praha, která poskytuje komplexní služby v oblasti výzkumu trhu. Gallup International provádí průzkumy v souladu s Mezinárodním kodexem marketingu a sociálního výzkumu. Mnoho nevládních mezinárodních institucí spolupracuje s Gallup International. Jsou jimi například Transparency International, Amnesty International, Světové ekonomické fórum, Světová banka či OSN [1].

3.6 Freedom House

Freedom House je organizace zabývající se rozšiřováním svobody po celém světě. Tato nevládní nezisková instituce vznikla roku 1941. Mezi hlavní cíle Freedom House patří monitorování svobody, podpora demokratických změn, prosazování demokracie a dodržování lidských práv. Těchto předem stanovených cílů se organizace snaží dosáhnout pomocí svých rozsáhlých analýz a aktivní činnosti. Freedom House v některých případech pomáhá při poskytování mezinárodních výměnných programů, při školeních nebo také poskytuje finanční podporu či nabízí pomoc prostřednictvím advokacie v zahraničí. Finanční prostředky od soukromých nadací, demokratických vlád či od jednotlivců jsou klíčovým prvkem při jejím fungování. Tyto finanční prostředky však neslouží k financování analýz či výzkumu, které jsou organizací prováděny a to k tomu, aby byla zaručena nestrannost a objektivita právě této instituce [1].

3.7 The Heritage Foundation

The Heritage Foundation je výzkumná a vzdělávací instituce - středisko odborníků - jejímž posláním je formulování a propagování konzervativní veřejné politiky založené na principech svobodného podnikání, omezeného vládnutí, osobní svobodě, tradičních Amerických hodnotách a národní obraně [12].

The Heritage Foundation je nevládní nezávislá organizace. Společnost se zaměřuje na provádění nejrůznějších výzkumů, zabývajícími se tržní efektivitou, politickými otázkami a dalšími. Výsledky vyplývající z těchto průzkumů jsou určeny v první řadě členům Kongresu, politikům působícím v exekutivě, zaměstnancům Kongresu, politickým a akademickým komunitám nebo národním sdělovacím prostředkům. The Heritage Foundation funguje na principu soukromé finanční podpory. Tato organizace patří mezi největší veřejné společnosti, které se zabývají výzkumem. Je zároveň také jedno z nejvíce podporovaných poradních středisek v Americe [1].

3.8 Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Evropská banka pro obnovu a rozvoj, též The European Bank for Reconstruction and Development, EBRD), je mezinárodní finanční organizace. EBRD se zabývá podporou projektů ve 29 zemích (od střední Evropy až po střední Asii). Mezi její klienty patří v první řadě subjekty z oblasti soukromého sektoru. Evropská banka pro obnovu a rozvoj podporuje především podnikání a přechod k otevřené a demokratické tržní ekonomice. ERBD financuje projekty bank, ale i projekty z oblasti průmyslu a podnikatelské sféry, a to jak u nových tak již existujících podniků. Finanční výpomoc banky spočívá v poskytování záruk, leasingu, půjček a financování obchodů. ERBD se zpravidla podílí na spolufinancování projektů do výše 35% celkových nákladů daného projektu [1].

4. STAV KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE

Korupce představuje pojem, který může nabývat mnoha významů. Není hodnocená pouze jako trestný čin, ale také jako porušení pracovní kázně, přestupek či obecné porušení etiky, tedy prohřešek etického charakteru, který se projevuje zvláštním porušením etického kodexu. Tato bakalářská práce se zabývá korupcí ve smyslu trestného činu.

4.1 Právní úprava korupce v trestním zákoníku

Trestní zákoník České republiky, zákon č. 40/2009 Sb., vymezuje celou řadu činů a skutků, které jsou právně postižitelné a jsou „podřazené“ pojmu korupce. Mezi ně patří: Trestné činy úředních osob a Úplatkářství, které jsou uvedeny ve 2. a 3. díle trestního zákoníku, hlava X. Druhý díl je zaměřen na trestnou činnost úředních osob. Ty mají teoreticky velký prostor pro páchání trestné činnosti. Jedná se především o oblast veřejné správy včetně moci zákonodárné a moci soudní. Mezi trestné činy úředních osob patří zneužití pravomoci úřední osoby a maření úkolu úřední osoby z nedbalosti [19].

§ 329 Zneužití pravomoci úřední osoby je činnost, při které má úřední osoba v úmyslu způsobit jinému člověku škodu nebo jinou újmu. Popřípadě opatřit sobě nebo jinému prospěch, který je neoprávněný. To se projevuje tím, že úřední osoba překročí svou pravomoc nebo nesplňuje povinnosti z ní vyplývající. Dále vykonává svou pravomoc způsobem, jenž odporuje jinému právnímu předpisu [19].

§ 330 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti je jednání, při kterém úřední osoba během výkonu své pravomoci zmaří z nedbalosti nebo podstatně ztíží splnění určitého úkolu [19].

Pojem **úřední osoba** je v trestním zákoníku definována v § 127, § 331 a § 333. Ve zmiňovaném paragrafu 127 se úřední osobou rozumí například státní zástupce, soudce, prezident České republiky, poslanec či senátor Parlamentu České republiky, finanční arbitr spolu s jeho zástupcem, člen vlády České republiky a jiní [20].

Kdežto **úřední osobou** podle **paragrafu 331 až 333** trestního zákoníku se vedle osoby, jež je uvedena v paragrafu 127, se rozumí jakákoliv osoba, která zastává funkce v soudním, zákonodárném nebo jiném orgánu veřejné moci cizího státu. Dále osoba, která je zaměstnaná, pracující nebo zastávající funkci v mezinárodním soudním orgánu nebo v mezinárodních popřípadě nadnárodních organizacích, jež byly vytvořeny státy nebo jinými subjekty mezinárodního veřejného práva. A v neposlední řadě se úřední osobou rozumí i ti, kteří

zastávají funkci právnické osoby, v níž má rozhodující vliv Česká republika popřípadě cizí stát, a to v rámci podnikání [19].

Třetí díl trestního zákoníku se na rozdíl od druhého dílu zabývá úplatkářstvím. V rámci úplatkářství jsou definovány trestné činy přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství [19].

§ 331 Přijetí úplatku. Pod tímto paragrafem rozumíme takovou činnost, při které dojde k přijetí nebo slíbení úplatku od jiné osoby v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného [19].

§ 332 Podplácení je jednání, jež vede k poskytování, nabídnutí nebo slíbení úplatku jiné osobě v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného [19].

§ 333 Nepřímé úplatkářství. Z nepřímého úplatkářství je obviněna osoba, která žádá úplatek nebo jej přijme za to, že využije svůj vliv nebo bude prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby [19].

Úplatkem podle trestního zákoníku, **§ 334**, se rozumí neoprávněná výhoda, která spočívá v majetkovém či jiném obohacení a zvýhodnění. Toto zvýhodnění, popřípadě obohacení se dostává uplácené osobě nebo s jejím souhlasem osobě jiné [19].

V průběhu získávání informací jsem došla k závěru, že „korupce“ není pojmově definována ani zařazena v Českém právním řádu. Tím podle mého názoru dochází k nedostatečnému vymezení dané problematiky v tomto legislativním dokumentu a pojem korupce jako takový by měl být zařazen do Trestního zákoníku.

4.2 Trestné činy korupce v České republice

Počtu jednolitéch případů, jež jsou zjištěny, objasněny a posléze i odsouzeny, je v porovnání se skutečnými případy, které se opravdu udály, mnohem méně. Výsledky šetření, které má Policie České republiky a justice k dispozici, odkrývají pouze malý zlomek skutečného výskytu trestných činů souvisejících s korupcí. Zbylé případy zůstávají skryty, neodhaleny a mnohdy na ně policie nikdy nepřijde.

Počty *zjištěných a objasněných* trestných činů souvisejících s korupcí vyplývají z výsledku práce Policie České republiky, avšak statistiky o *obžalovaných a odsouzených* osobách jsou výsledkem práce justice ČR. Jak bylo již výše zmíněno, je nutné od sebe odlišovat pojmy zjištěné a objasněné trestné činy od pojmů obžalované a odsouzené trestné činy, neboť mezi justičními a policejními statistikami vzniká určité časové rozmezí, které se pohybuje v řádu

dnů, měsíců a v některých případech i v řádu let. Trestným činem se zabývá policie při jeho odhalení, kdežto justice zkoumá a řeší trestný čin až po ukončení šetření policie.

4.2.1 Trestné činy korupce řešené Policií ČR

Policie se zabývá zjišťováním a objasňováním trestných činů. Tato kapitola znázorňuje statistický přehled počtu trestných činů, které byly zjištěny a posléze Policií České republiky objasněny během období od roku 2000 do roku 2011. Zkoumané trestné činy dle paragrafů 158 - 162 a paragrafů 329 – 333 jsou vyobrazeny v souhrnné tabulce číslo 2. Tato tabulka byla následně rozdělena do dvou podrobnějších částí:

- *úplatkářství celkem § 160 – 162; § 331 - 333, (tabulka č. 3),*
- *korupce celkem § 158 – 162; § 329 -333, (tabulka č. 4).*

V každé z těchto částí byly zkoumány dvě hypotézy. Úkolem hypotéz bylo zjistit, zdali u vývoje zkoumaných jevů (zjištěné trestné činy, procento objasněných případů -> podíl objasněných trestných činů vůči zjištěným trestným činům) dochází v průběhu let k nějaké změně.

V případě *úplatkářství celkem* byly zkoumány dvě hypotézy:

- H_0^1 : *počet zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá,*
- H_0^2 : *procento objasněných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá.*

V případě *korupce celkem* byly zkoumány též dvě hypotézy:

- H_0^3 : *počet zjištěných případů souvisejících s korupcí v čase klesá,*
- H_0^4 : *procento objasněných případů souvisejících s korupcí v čase narůstá.*

Následující tabulka zachycuje počty zjištěných a objasněných trestných činů podle paragrafů 158 - 162 a paragrafů 329 – 333 v České republice za období let 2000 – 2011. Při sestavování této tabulky bylo vycházeno z údajů získaných z dokumentů Strategie vlády v boji proti korupci.

Tabulka 2: Přehled počtu zjištěných a objasněných trestných činů souvisejících s korupcí

Rok	§ 158/ § 329 zneužívání pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby		§ 159/ § 330 maření úkolu veřejného činitele/úřední osoby z nedbalosti		§ 160/ § 331 přijímání úplatku/ přijetí úplatku		§ 161/ § 332 podplácení/ podplácení		§ 162/ § 333 nepřímé úplatkářství	
	(slopec č. 1)		(slopec č. 2)		(slopec č. 3)		(slopec č. 4)		(slopec č. 5)	
	zjištěno	objasněno	zjištěno	objasněno	zjištěno	objasněno	zjištěno	objasněno	zjištěno	objasněno
2000	367	350	18	18	38	37	133	131	3	3
2001	390	381	18	18	28	28	171	171	4	4
2002	376	269	33	31	48	38	116	109	7	6
2003	384	335	23	23	49	43	102	103	4	4
2004	248	205	18	18	126	125	149	147	12	11
2005	212	170	19	18	39	33	94	92	5	5
2006	160	124	16	15	43	35	89	87	6	4
2007	187	112	16	14	40	34	62	58	1	1
2008	228	132	18	14	46	29	99	88	5	4
2009	204	137	14	9	38	27	75	68	8	8
2010	198	141	14	7	53	27	124	96	4	2
2011	240	139	23	21	85	54	169	139	13	8

Zdroj: upraveno podle [17; 18]

Z výše uvedené tabulky je viditelné, že počty *zjištěných* trestných činů dle paragrafů § 158/ § 329 (zneužívání pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby), § 159/ § 330 (maření úkolu veřejného činitele/ úřední osoby z nedbalosti), § 160/ § 331 (přijímání/ přijetí úplatku), § 161/ § 332 (podplácení) a § 162/ § 333 (nepřímého úplatkářství) byly téměř ve všech případech všechny objasněny. Nejvíce trestných činů bylo spácháno dle paragrafů 158/ 329 při zneužití pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby. Naopak nejméně práce měla policie při zjišťování a objasňování nepřímého úplatkářství, kde počet trestných činů během zkoumaného období dvanácti let nepřesáhl počet 13.

• Z tabulky č. 2 byl vytvořen přehled zjištěných a objasněných trestných činů úplatkářství celkem (§ 160 – 162; § 331 - 333). Z hlediska trendu budou na základě tohoto přehledu a k němu příslušných grafů zkoumány dvě hypotézy H_0^1 a H_0^2 .

- a) H_0^1 : počet zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá
b) H_0^2 : procento objasněných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá

Tabulka 3: Zjištěné a objasněné trestné činy úplatkářství celkem

Rok	ÚPLATKÁŘSTVÍ CELKEM (sloupec č. 3-5 dle tabulky č. 2)		
	zjištěno	objasněno	(objasněno/zjištěno) *100 (v %)
2000	174	171	98,28
2001	203	203	100,00
2002	171	153	89,47
2003	155	150	96,77
2004	287	283	98,61
2005	138	130	94,20
2006	138	126	91,30
2007	103	93	90,29
2008	150	121	80,67
2009	121	103	85,12
2010	181	125	69,06
2011	267	201	75,28
	$\Sigma = 2\ 088$	$\Sigma = 1\ 859$	$\bar{x} = 89,09\ %$

Zdroj: upraveno podle [17; 18]

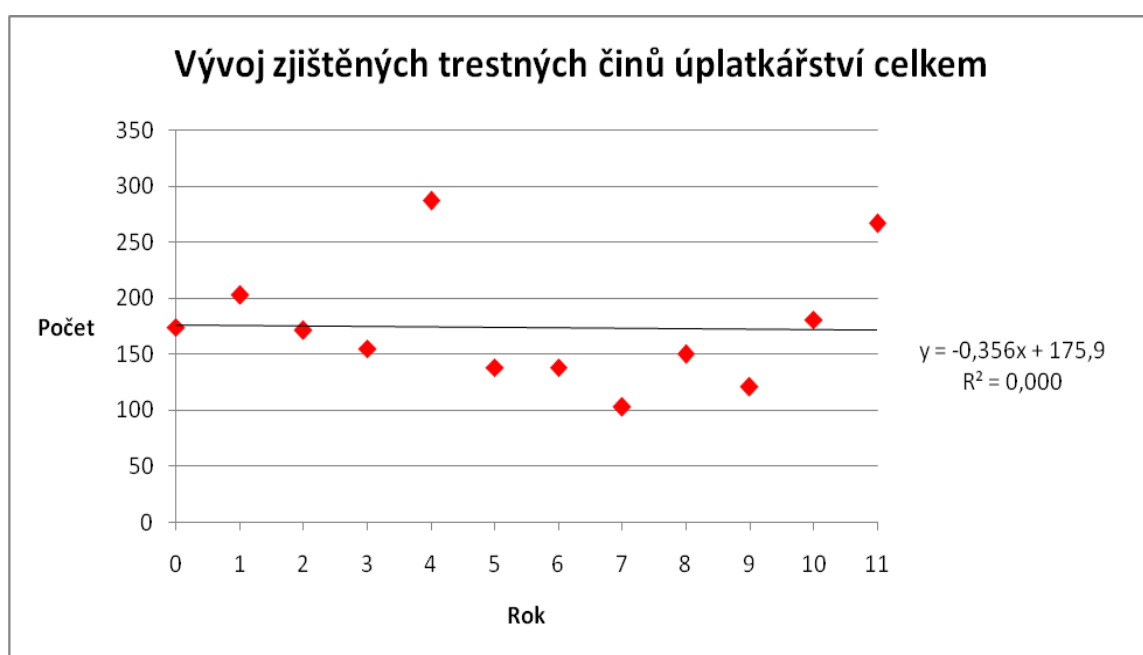
Úplatkářství celkem zahrnuje paragrafy 160/ 331 – přijímání úplatku/ přijetí úplatku, § 161/ § 332 – podplácení a paragrafy 162/ 333 – nepřímé úplatkářství. Nejvyšší počet zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím (287) byl zaznamenán roku 2004. Oproti předchozímu roku se počet případů zvýšil téměř dvojnásobně. Na druhé straně nejnižší počet zjištěných případů úplatkářství byl roku 2007 s počtem 103. Roky s nejvyšším a nejnižším počtem jsou u objasněných případů identické jako u případů zjištěných. Nejvíce trestných činů bylo objasněno v roce 2004 (283) a nejméně v roce 2007 (93).

Poslední sloupec tabulky značí procentuelní vyjádření množství objasněných případů celkového úplatkářství (objasněné\ zjištěné trestné činy). Rok 2001 byl, co se týče objasnění, pro policii nejuspěšnějším ze všech dvanácti sledovaných období. V tomto roce se podařilo

objasnit všechny zjištěné případy, tedy celých 100 %. Naopak v roce 2010 byla Policie České republiky nejméně úspěšná. Vysvětlilo se pouze 69,06 % zjištěných trestných činů souvisejících s úplatkářstvím.

Suma všech zjištěných trestných činů za sledovaných dvanáct let představuje 2 088 případů, kdežto suma objasněných činů se rovná 1 859, což při převedení na procenta značí, že ze všech trestných činů, jež byly Policií ČR zjištěny, jich bylo 89,03 % objasněno.

- a) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^1 : *počet zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá*

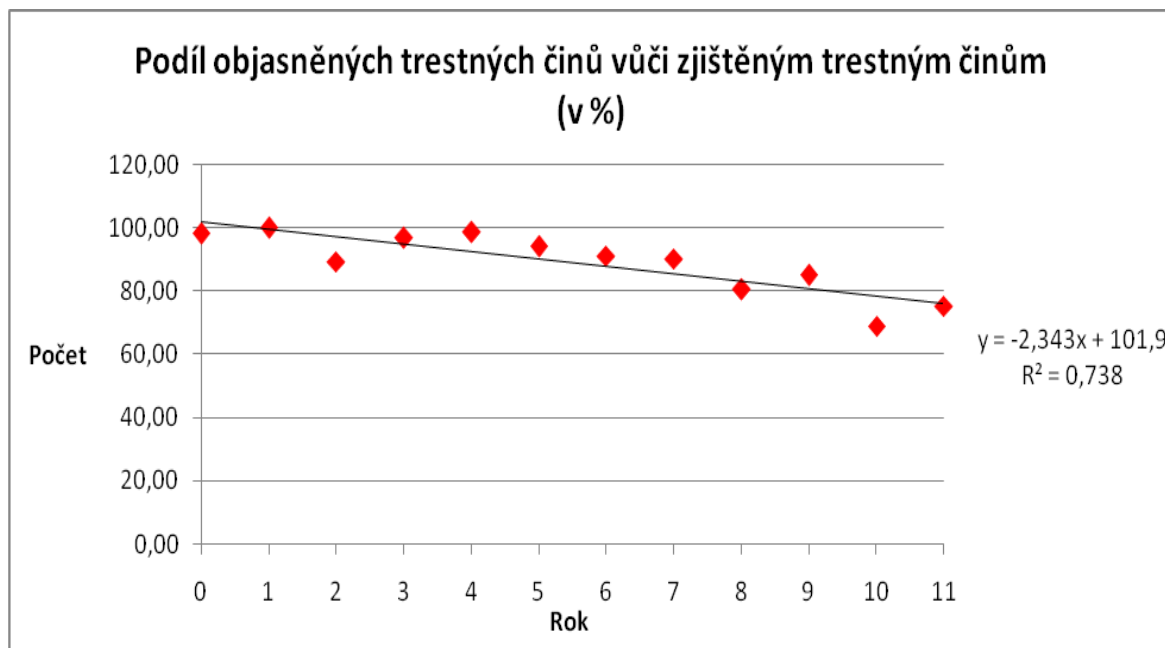
Obrázek 4: Vývoj zjištěných trestných činů úplatkářství celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Graf znázorňující zjištěné trestné činy související s úplatkářstvím (§ 160 – 162; § 331 – 333), sledovaných za období 2000 – 2011, vypovídá o tom, že mezi počtem zjištěných trestných činů a jednotlivými roky neexistuje žádná závislost (regresní koeficient R^2 vyšel 0). S přibývajícím roky se počet zjištěných činů nezvyšuje ani nesnižuje, respektive se tento počet pohybuje s menšími odchylkami kolem stejných hodnot. Vývoj zkoumaného jevu je tedy naprosto nahodilý a nedá se prokázat žádný trend. Regresní přímka nemá ani rostoucí ani klesající tendenci.

Zkoumaná hypotézu H_0^1 (počet zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá) byla zamítnuta. Statisticky nebyla prokázána kladnost trendu. Počty zjištěných případů souvisejících s úplatkářstvím (§ 160 – 162; § 331 - 333) se s přibývajícím roky téměř nemění.

b) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^2 : *procento objasněných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá*

Obrázek 5: Vývoj podílu objasněných trestných činů vůči zjištěným trestným činům úplatkářství celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Předcházející graf znázorňuje procentuelní vývoj podílu objasněných trestných činů ku zjištěným trestným činům úplatkářství celkem (§ 160 – 162; § 331 – 333), a to v České republice v letech 2000 – 2011. Podíl těchto dvou zkoumaných veličin vypovídá o velice silné závislosti. Tato závislost vychází z regresního koeficientu, jenž vyšel 0,738, tedy 73,8 %.

Procento objasněných trestných činů (objasněné\ zjištěné trestné činy) s přibývajícím roky výrazně klesá – regresní přímka má klesající tendenci. Klesající tendence regresní přímky může být zapříčiněna těmito faktory:

- a) došlo k poklesu korupce na území České republiky,
- b) prokuratura a policie nevykonává svou práci tak jak by měla.

Nelze 100% určit, z jakých důvodů regresní přímka klesá. Zda je důvodem pokles korupce na území ČR, špatně odvedená práce policie a prokuratury či úplně jiný důvod.

Zkoumaná hypotézu H_0^2 (procento objasněných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá) byla zamítnuta. Statisticky bylo prokázáno, že se procento objasněných případů souvisejících s úplatkářstvím (§ 160 – 162; § 331 - 333) s přibývajícím roky naopak snižuje, což může vypovídat o zhoršující se práci Policie ČR.

• Z tabulky číslo 2 byla vytvořena níže uvedená tabulka zjištěných a objasněných trestných činů korupce celkem. Na základě této tabulky a z ní vytvořených grafů budou zkoumány hypotézy H_0^3 a H_0^4 související s celkovou korupcí, jež vyplívá z § 158 – 162 a § 329 -333.

- a) H_0^3 : počet zjištěných případů souvisejících s korupcí v čase klesá
- b) H_0^4 : procento objasněných případů souvisejících s korupcí v čase narůstá

Tabulka 4: Zjištěné a objasněné trestné činy korupce celkem

Rok	KORUPCE CELKEM (sloupec č. 1 - 5 dle tabulky č. 2)		
	zjištěno	objasněno	(zjištěno/objasněno) *100 (v %)
2000	559	539	96,42
2001	611	602	98,53
2002	580	453	78,10
2003	562	508	90,39
2004	553	506	91,50
2005	369	318	86,18
2006	314	265	84,39
2007	306	219	71,57
2008	396	267	67,42
2009	339	249	73,45
2010	393	273	69,47
2011	530	361	68,11
	$\Sigma = 5\ 512$	$\Sigma = 4\ 560$	$\bar{x} = 81,30 \%$

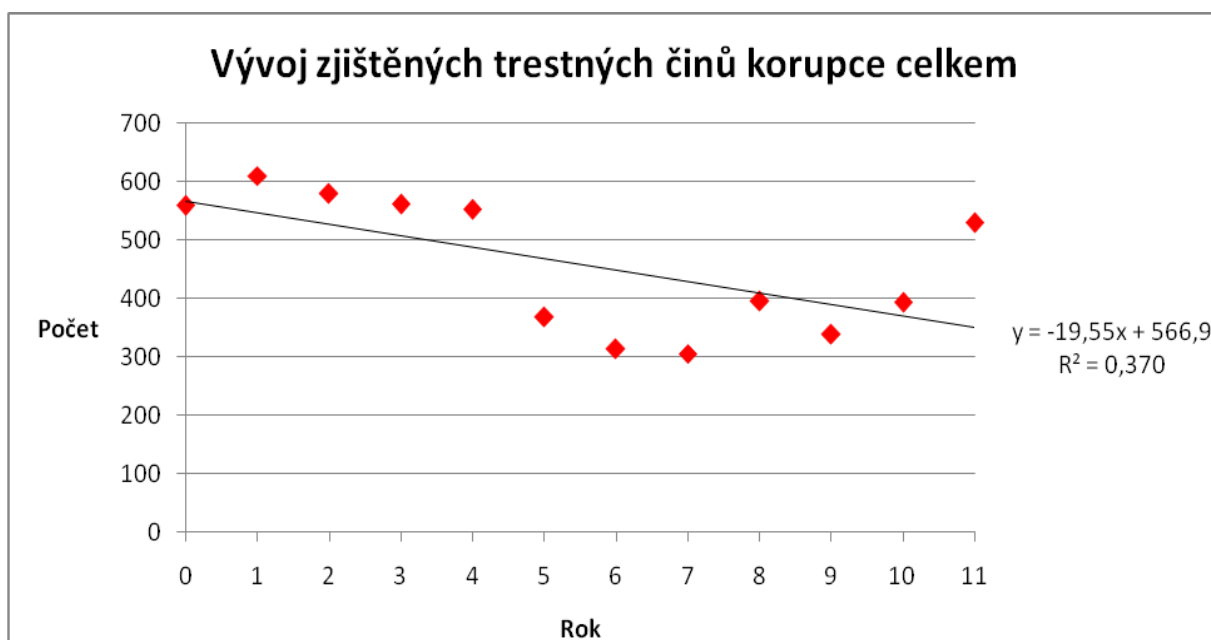
Zdroj: upraveno podle [17; 18]

Korupce celkem zahrnuje paragrafy 158/ 329 - zneužívání pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby, § 159/ § 330 - maření úkolu veřejného činitele/ úřední osoby z nedbalosti, § 160/ § 331 – přijímání úplatku/ přijetí úplatku, § 161/ § 332 – podplácení a paragrafy 162/ 333 – nepřímé úplatkářství. Nejvyšší počet zjištěných trestných činů, jež souvisí s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333), byl zaznamenán roku 2001. V tomto roce policie zjistila

na 611 případů korupce. Naopak nejméně korupcí zasaženým rokem byl rok 2007, kdy byl počet trestných činů v porovnání s rokem 2001 téměř poloviční. Co se týče objasněnosti, byla policie nejúspěšnější v roce 2001 s 602 objasněnými případy. Nejhorší si Policie ČR vedla roku 2007, kdy objasnila pouhých 219 případů.

Při porovnání celkové sumy zjištěných a objasněných případů souvisejících s korupcí během sledovaného období je z tabulky patrný následující výsledek. Za dvanáct let bylo zjištěno na 5 512 případů a objasněno 4 560 případů korupce. Z toho vyplývá, že Policie během 12 let objasnila 81,30 % všech zjištěných případů.

- a) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^3 : *počet zjištěných případů souvisejících s korupcí v čase klesá*

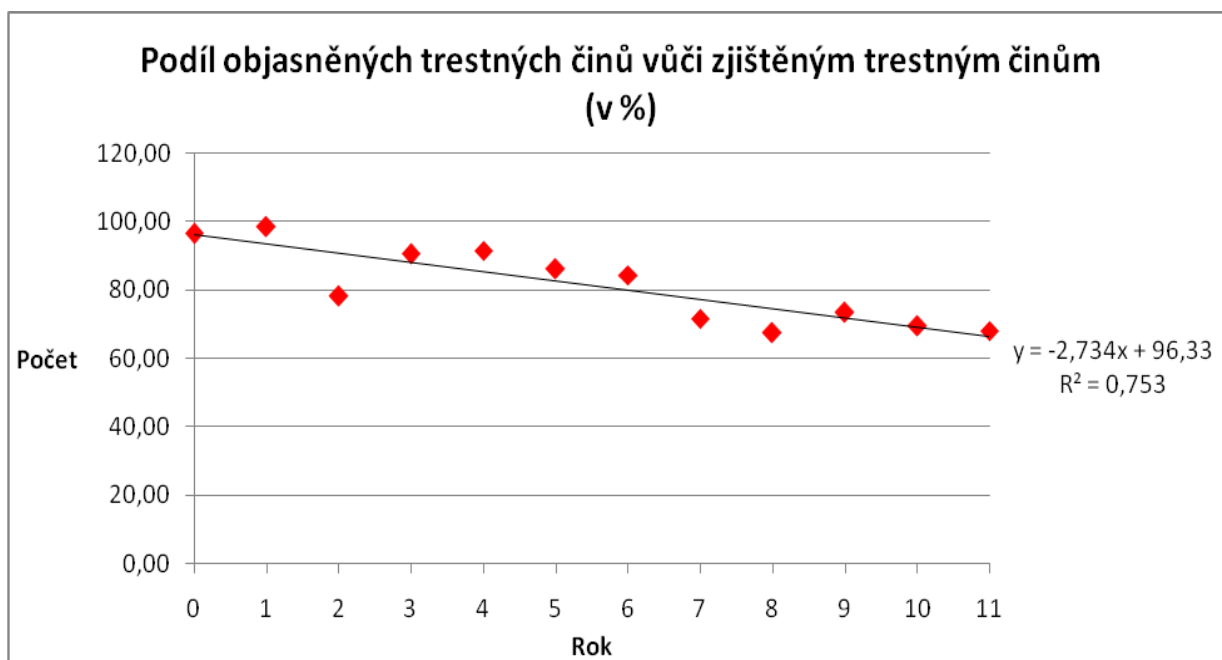
Obrázek 6: Vývoj zjištěných trestných činů korupce celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Výše uvedený graf představuje vztah mezi počtem zjištěných trestných činů, jež souvisí s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333) a období od roku 2000 do roku 2011. Závislost mezi těmito vztahy je poměrně slabá, regresní koeficient vyšel v tomto případě 0,37, tedy 37 %. S přibývajícím roky počet zjištěných případů trestných činů souvisejících s korupcí sice klesá, ale zcela mírně a nepatrně.

Zkoumaná hypotéza H_0^3 (počet zjištěných případů souvisejících s korupcí v čase klesá) byla přijata. Statisticky byla prokázána kladnost trendu a také to, že počty zjištěných případů souvisejících s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333) s přibývajícím roky klesají, avšak velice nepatrně.

b) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^4 : *procento objasněných případů souvisejících s korupcí v čase narůstá*

Obrázek 7: Vývoj podílu objasněných trestných činů vůči zjištěným trestným činům korupce celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Graf číslo 5 je znázorněním vývoje podílu objasněných trestných činů vůči trestným činům zjištěným za období let 2000 - 2011. Procentuální objasněnost trestných činů má s přibývajícím roky klesající tendenci. Vztah mezi těmito dvěma jevy je velice silný. Regresní koeficient vyšel v tomto případě 0,753, tedy 75,3 %, regresní přímka má klesající tendenci. Z grafu je patrné, že se policie ve své práci s přibývajícím roky zhoršuje. Během jednoho roku klesne objasněnost případů téměř o 3 %. S narůstajícím počtem let objasní Policie ČR čím dál tím méně případů, jež byly zjištěny.

Zkoumaná hypotéza H_0^4 (procento objasněných případů souvisejících s korupcí v čase narůstá) byla zamítnuta. Statisticky nebylo prokázáno, že by se procento objasněných trestných činů souvisejících s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333) s přibývajícím roky zvyšovalo. Naopak toto procento v čase výrazně klesá.

4.2.2 Trestné činy korupce řešené soudy ČR

Tato kapitola je statistickým přehledem trestných činů, jež byly v letech 2000 – 2011 obžalovány a následně justicí České republiky odsouzeny. Přehled obžalovaných a odsouzených trestných činů dle paragrafů 158 – 162 a paragrafů 329 - 333 je zachycen v komplexní tabulce 5. Dále byla tato tabulka rozdělena do dvou podrobnějších částí:

- *úplatkářství celkem § 160 – 162; § 331 - 333, (tabulka č. 6),*
- *korupce celkem § 158 – 162; § 329 -333, (tabulka č. 7).*

V každé z těchto částí byly zkoumány dvě hypotézy. Hlavním úkolem obou hypotéz bylo zjistit, zda-li u zkoumaných jevů (obžalované trestné činy, procent odsouzených případů -> podíl odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům) dochází v průběhu let k určité změně.

V případě *úplatkářství celkem* byly zkoumány hypotézy:

- H_0^1 : *počet obžalovaných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá,*
- H_0^2 : *procento odsouzených případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá.*

V případě *korupce celkem* byly zkoumány též dvě hypotézy:

- H_0^3 : *počet obžalovaných případů souvisejících s korupcí v čase klesá,*
- H_0^4 : *procento odsouzených případů souvisejících s korupcí v čase narůstá.*

Níže uvedená tabulka uvádí skutečný přehled počtu *obžalovaných a odsouzených trestných činů* v České republice na základě paragrafů 158 – 162 a paragrafů 329 - 333 v rozmezí let 2000 až 2011. Přehled byl sestaven na základě výsledků, jež vyplývají z práce vykonané justicí ČR. Uvedené údaje vycházejí z dokumentů Strategie vlády v boji proti korupci.

Tabulka 5: Přehled počtu obžalovaných a odsouzených trestných činů souvisejících s korupcí

Rok	§ 158/ § 329 zneužívání pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby		§ 159/ § 330 maření úkolu veřejného činitele/ úřední osoby z nedbalosti		§ 160/ § 331 přijímání úplatku/ přijetí úplatku		§ 161/ § 332 podplácení/ podplácení		§ 162/ § 333 nepřímé úplatkářství/ nepřímé úplatkářství	
	(sloupec č. 1)		(sloupe č. 2)		(sloupec č. 3)		(sloupec č. 4)		(sloupec č. 5)	
	obžalováno	odsouzeno	obžalováno	odsouzeno	obžalováno	odsouzeno	obžalováno	odsouzeno	obžalováno	odsouzeno
2000	232	100	6	3	48	49	106	68	4	1
2001	262	99	8	1	51	28	149	83	1	3
2002	332	104	12	6	45	26	120	108	3	3
2003	288	110	14	11	30	20	96	53	3	2
2004	221	127	7	5	41	23	103	74	6	0
2005	216	89	7	19	91	24	82	82	2	1
2006	143	75	9	4	40	27	96	45	3	2
2007	151	64	10	0	37	51	65	51	2	1
2008	156	70	2	1	42	33	78	61	6	0
2009	112	64	11	3	31	28	67	51	3	1
2010	130	73	7	3	31	21	82	53	3	1
2011	231	76	10	5	48	22	155	78	9	3

Zdroj: upraveno podle [17; 18]

Z předešlé tabulky je patrné, že převážné množství případů, ve kterých byly osoby obžalovány ze zneužití pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby (§ 158/ § 329), z maření úkolu veřejného činitele/ úřední osoby z nedbalosti (§ 159/ § 330), z přijímání úplatku (§ 160/ § 331), z podplácení (§ 161/ § 332) a z nepřímého úplatkářství (§ 162/ § 333), nebyly téměř vždy všechny odsouzeny. Je zřejmé, že poté, co Česká republika vstoupila 1. května 2004 do Evropské unie, nastala v některých případech trestných činů klesající tendence v počtu obžalovaných osob. Například u paragrafů 158/ 329 (zneužívání pravomoci veřejného činitele/ zneužití pravomoci úřední osoby) a §161/ § 332 (podplácení/ podplácení) docházelo v porovnání s rokem 2004 ke snižování počtu obžalovaných. Výjimkou byl však u obou paragrafů rok 2011, ve kterém se počet obžalovaných osob téměř zdvojnásobil.

• Z výše uvedené tabulky číslo 5 byl získán přehled obžalovaných a odsouzených trestných činů úplatkářství celkem (§ 160 – 162; § 331 - 333). Na základě této tabulky budou z hlediska trendu zkoumány dvě hypotézy H_0^1 a H_0^2 .

- a) H_0^1 : počet obžalovaných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá
b) H_0^2 : procento odsouzených případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá

Tabulka 6: Obžalované a odsouzené trestné činy úplatkářství celkem

Rok	ÚPLATKÁŘSTVÍ CELKEM (sloupec č. 3-5 dle tabulky č. 5)		
	obžalováno	odsouzeno	(odsouzeno/obžalováno) *100 (v %)
2000	158	118	74,68
2001	201	114	56,72
2002	168	137	81,55
2003	129	75	58,14
2004	150	97	64,67
2005	175	107	61,14
2006	139	74	53,24
2007	104	103	99,04
2008	126	94	74,60
2009	101	80	79,21
2010	116	75	64,66
2011	212	103	48,58
	$\Sigma = 1\ 779$	$\Sigma = 1\ 177$	$\bar{x} = 68,02\ %$

Zdroj: upraveno podle [17; 18]

Úplatkářství celkem obsahuje paragrafy 160/ 331 – přijímání úplatku/ přijetí úplatku, § 161/ § 332 – podplácení a paragrafy 162/ 333 – nepřímé úplatkářství. Nejvíce osob, obžalovaných z úplatkářství, bylo v roce 2011, ve kterém počet obžalovaných dosáhl čísla 212. Oproti předchozímu roku se tento počet navýšil téměř dvojnásobně. Naopak nejnižší počet obžalovaných osob z úplatkářství byl v roce 2009. V tomto roce bylo z korupce obžalováno 101 osob. Na základě tabulky číslo šest je také možno sledovat počet odsouzených lidí z úplatkářství. Nejvíce osob, a to 137, bylo odsouzených v roce 2002. Naopak nejnižší počet odsouzených byl podle získaných informací vyčíslen roku 2006, tedy 74 odsouzených osob.

Poslední sloupec tabulky znázorňuje procentuelní vyjádření množství odsouzených osob vůči počtu obžalovaných osob justicí ČR. Procento nejvyšší úspěšnosti při odsuzování obžalovaných osob bylo v roce 2007, kdy bylo odsouzeno 99,04 % obžalovaných. Oproti tomu, se nejméně dařilo soudům roku 2011, tehdy byla odsouzena necelá ½ obžalovaných (48,58 %).

Celkový součet počtu obžalovaných trestných činů za rok 2000 – 2011 činí 1 779. Suma všech odsouzených osob za stejné období dosahuje počtu 1 177. Z toho je možné usoudit, že justice v České republice za po sobě jdoucích dvanáct let odsoudila na 66,16 % osob obžalovaných z trestné činnosti dle paragrafů (§ 160 – 162; § 331 - 333).

- a) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^1 : *počet obžalovaných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá*

Obrázek 8: Vývoj obžalovaných trestných činů úplatkářství celkem

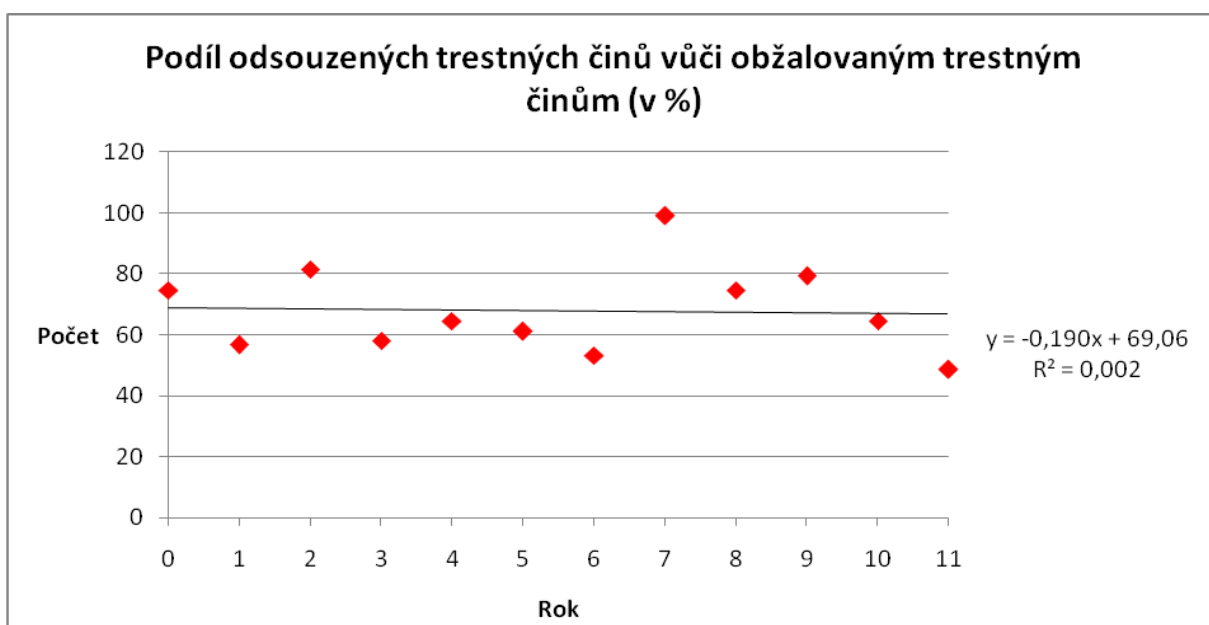
Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Regresní přímka grafu vývoje obžalovaných trestných činů souvisejících s úplatkářstvím (§ 160 – 162; § 331 - 333) má v tomto případě klesající tvar. Zkoumané jevy – počet obžalovaných trestných činů vůči jednotlivým rokům, mezi sebou nevykazují téměř žádnou závislost. Regresní koeficient vyšel 0,084, při převedení na procenta je jeho hodnota 8,4 %. Lze proto usoudit, že s přibývajícimi roky počet obžalovaných trestných

činů klesá, ale opravdu jen nepatrně. Závislost je tedy mezi zkoumanými hodnotami naprosto nahodilá.

Zkoumaná hypotéza H_0^1 (počet obžalovaných případů souvisejících s úplatkářstvím v čase klesá) byla přijata. Statisticky bylo prokázáno, že počty obžalovaných trestných činů souvisejících s úplatkářstvím (§ 160 – 162; § 331 - 333) s přibývajícím roky mírně klesají. Byla prokázána kladnost trendu.

b) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^2 : *procento odsouzených případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá*

Obrázek 9: Vývoj podílu odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům úplatkářství celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Graf číslo 8, který vypovídá o procentuelním vývoji podílu odsouzených osob vůči osobám obžalovaným z úplatkářství dle paragrafů § 160 – 162 a § 331 – 333 ČR v letech 2000 - 2011, nevykazuje žádnou závislost. To je možné odvodit z regresního koeficientu, který po převedení na procenta vyšel 0,2 %. Nedá se tedy říci, že by procento odsouzených s přibývajícím roky narůstalo či klesalo, spíše se stále pohybuje na obdobných hodnotách a jen rotuje kolem regresní přímky. Vývoj je tedy naprosto nahodilý a nedá se prokázat žádný trend. Regresní přímka nemá ani rostoucí ani klesající tendenci.

Zkoumaná hypotéza H_0^2 (procento odsouzených případů souvisejících s úplatkářstvím v čase narůstá) byla zamítnuta. Statisticky nebylo prokázáno, že by procento odsouzených osob z trestných činů souvisejících s korupcí s přibývajícím roky narůstalo. Počet těchto činů se plus mínus spíše pohybuje kolem stejných hodnot.

• Za pomoci tabulky číslo 5 byla vytvořena následující tabulka (č. 7), která představuje přehled obžalovaných a odsouzených trestných činů souvisejících s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333). Dle této tabulky a z ní vytvořených grafů budou zkoumány hypotézy H_0^3 a H_0^4 týkající se korupce celkem.

- a) H_0^3 : počet obžalovaných případů souvisejících s korupcí v čase klesá
- b) H_0^4 : procento odsouzených případů souvisejících s korupcí v čase narůstá

Tabulka 7: Obžalované a odsouzené trestné činy korupce celkem

Rok	KORUPCE CELKEM (slopec č. 1 - 5 dle tabulky č. 5)		
	obžalováno	odsouzeno	(odsouzeno/obžalováno) *100 (v %)
2000	396	221	55,81
2001	471	214	45,44
2002	512	247	48,24
2003	431	196	45,48
2004	378	229	60,58
2005	398	215	54,02
2006	291	153	52,58
2007	265	167	63,02
2008	284	165	58,10
2009	224	147	65,63
2010	253	151	59,68
2011	453	184	40,62
	$\Sigma = 4\ 356$	$\Sigma = 2\ 289$	$\bar{x} = 54,10\ %$

Zdroj: upraveno podle [17; 18]

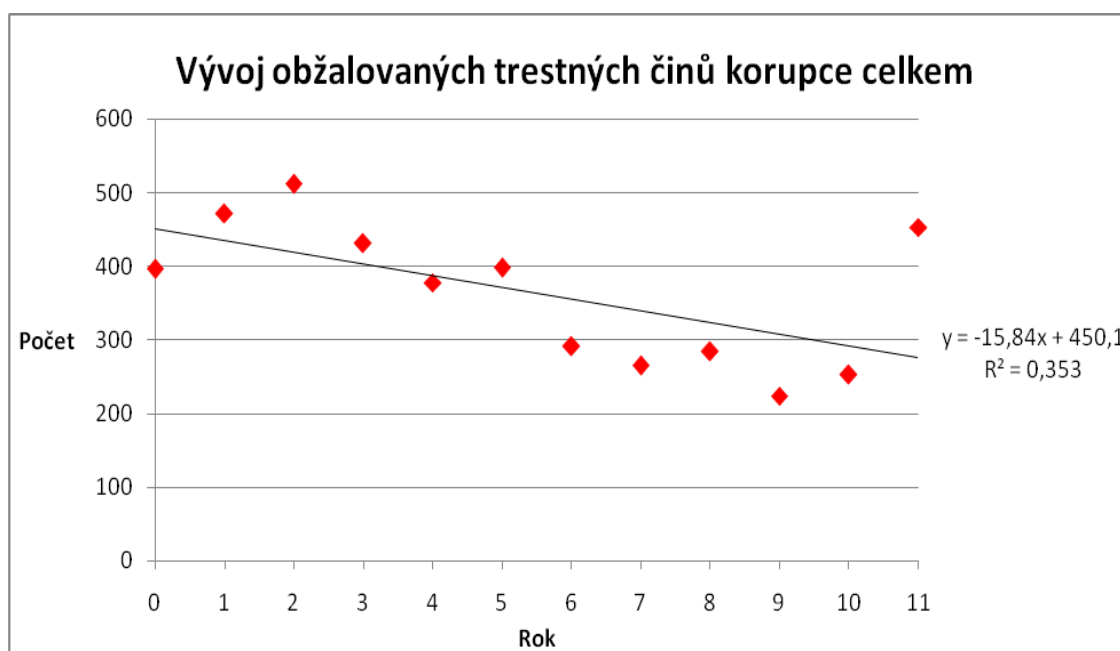
Korupce celkem zahrnuje paragrafy 158/ 329 - zneužívání pravomoci veřejného činitele/ úřední osoby, § 159/ § 330 - maření úkolu veřejného činitele/ úřední osoby z nedbalosti, § 160/ § 331 – přijímání úplatku/ přijetí úplatku, § 161/ § 332 – podplácení a paragrafy 162/ 333 – nepřímé úplatkářství. Nejméně obžalovaných osob z páchaní trestné činnosti

související s korupcí (§ 158 – 162; § 329 -333) bylo v roce 2009. V tomto roce bylo soudy obžalováno na 224 osob. Naopak nejvíce obžalovaných osob bylo v roce 2002, tehdy bylo za pomoci soudů obžalováno 512 osob, tedy více než dvojnásobek v porovnání s rokem 2009.

Co se týče odsouzených případů, byla justice nejméně úspěšná v roce 2009, s počtem 147 odsouzených osob. Nejvíce se justici dařilo roku 2002, kdy odsoudila 247 trestných činů souvisejících s korupcí.

Při porovnání celkové sumy obžalovaných a odsouzených případů souvisejících s korupcí během sledovaného období je z tabulky patrný následující výsledek. Během dvanáctiletého období, které bylo sledováno, bylo obžalováno na 4 356 osob a z toho bylo odsouzeno 2 289 případů. Z těchto údajů je patrné, že justice na území České republiky odsoudila 52,55 % případů.

- a) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^3 : *počet obžalovaných případů souvisejících s korupcí v čase klesá*

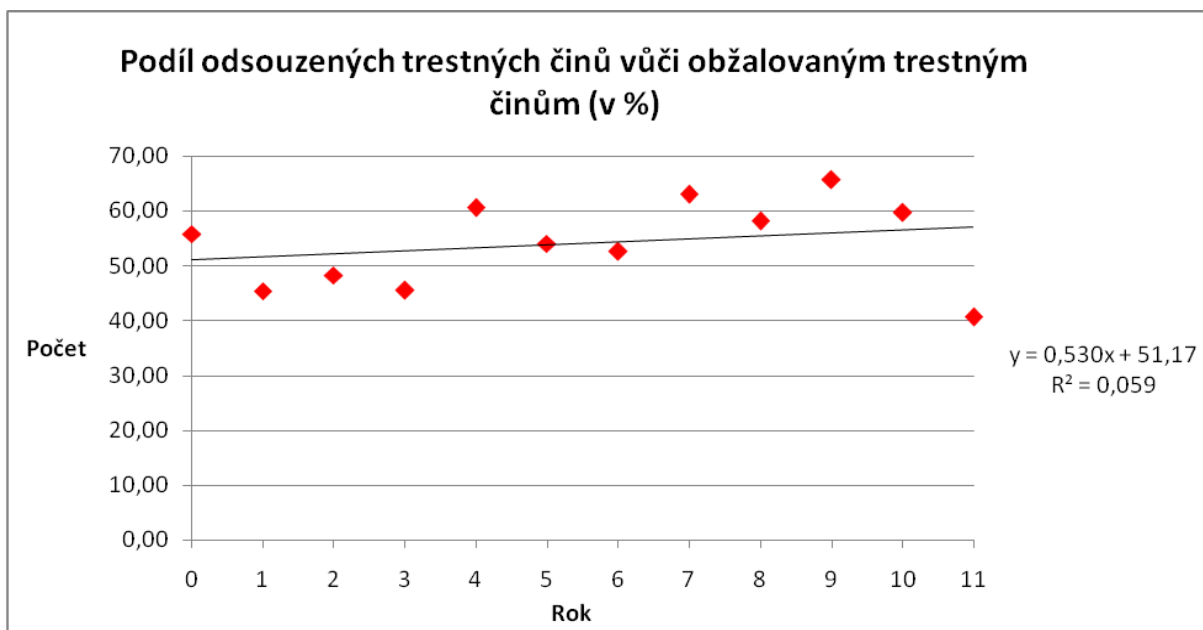
Obrázek 10: Vývoj obžalovaných trestných činů korupce celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

Regresní přímka v grafu zkoumajícím vývoj obžalovaných trestných činů souvisejících s korupcí (§ 158 – 162; § 329 - 333) má klesající tendenci. Vztah, vyplývající z regresního koeficientu, který vyšel 35,3 %, značí relativně slabou závislost mezi počtem obžalovaných trestných činů a jednotlivými roky 2000 – 2011. Dalo by se říci, že výkonnost justice s přibývajícím roky klesá, tedy počty obžalovaných osob se s přibývajícím roky snižují.

Zkoumaná hypotéza H_0^3 (počet obžalovaných případů souvisejících s korupcí v čase klesá) byla přijata. Statisticky byla prokázána kladnost trendu. Obžalované trestné činy související s korupcí (§ 158 – 162; § 329 - 333) s přibývajícím rokem klesají.

b) pomocí následujícího grafu bude zkoumána hypotéza H_0^4 : *procento odsouzených případů souvisejících s korupcí v čase narůstá*

Obrázek 11: Vývoj podílu odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům korupce celkem

Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

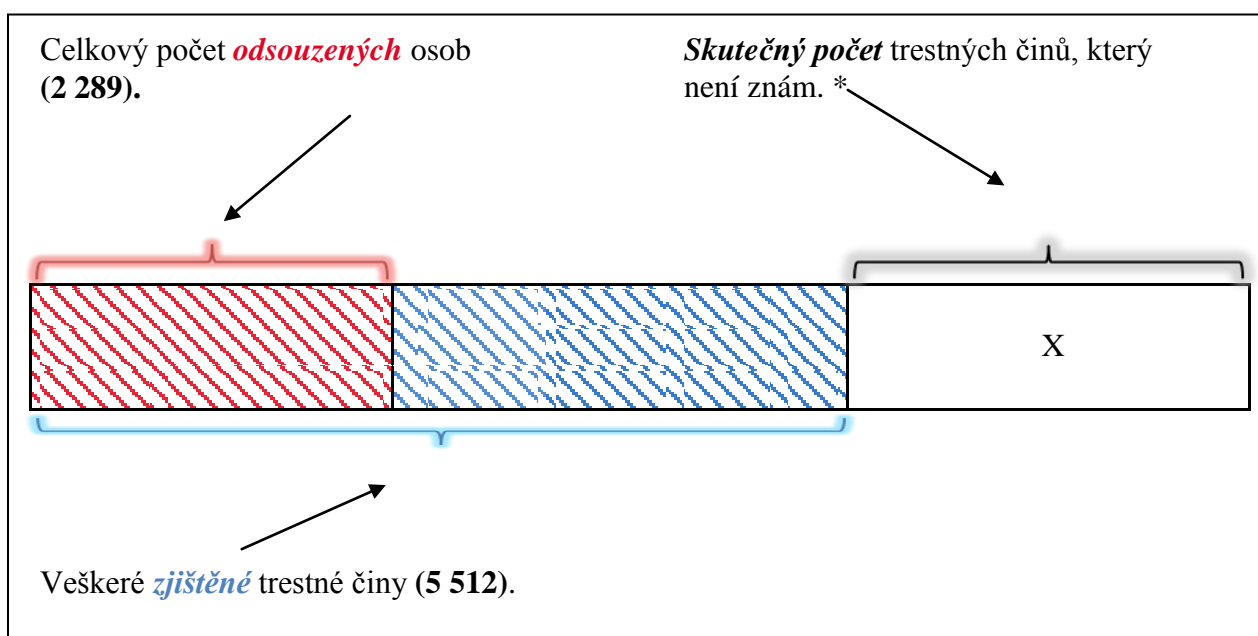
Graf podílu odsouzených trestných činů vůči obžalovaným trestným činům značí, že mezi zkoumanými jevy neexistuje téměř žádná závislost. Procento odsouzených případů se s přibývajícím rokem sice zvyšuje, ale jen nepostřehnutelně. Regresní přímka má rostoucí tvar a regresní koeficient vyšel v tomto případě 5,9 %.

Zkoumaná hypotéza H_0^4 (procento odsouzených případů souvisejících s korupcí v čase narůstá) byla přijata. Statisticky bylo prokázáno, že se procento odsouzených trestných činů související s korupcí (§ 158 – 162; § 329 - 333) s přibývajícím rokem navyšuje.

4.2.3 Celkové zhodnocení trestných činů řešených Policií a justicí ČR

V předcházejících kapitolách byla korupce rozdělena dle toho, který orgán se zabýval jejím řešením. Tato kapitola však sleduje korupci z pohledu jak Policie, tak justice České republiky. Porovnává celkový počet zjištěných a odsouzených trestných činů souvisejících s korupcí za sledovaných dvanáct let podle § 158 – 162 a § 329 -333.

Od roku 2000 - 2011 bylo na území České republiky zjištěno Policií ČR 5 512 trestných činů souvisejících s korupcí. Podle statistik Ministerstva vnitra odsoudila justice na 2 289 trestných činů. Z těchto výsledků vyplývá, že justice ČR neodsoudila ani jednu polovinu zjištěných trestných činů. Ze všech zjištěných činů bylo v globálu odsouzeno pouhých 41, 53 %.

Obrázek 12: Poměr zjištěných, odsouzených a skutečných trestných činů souvisejících s korupcí

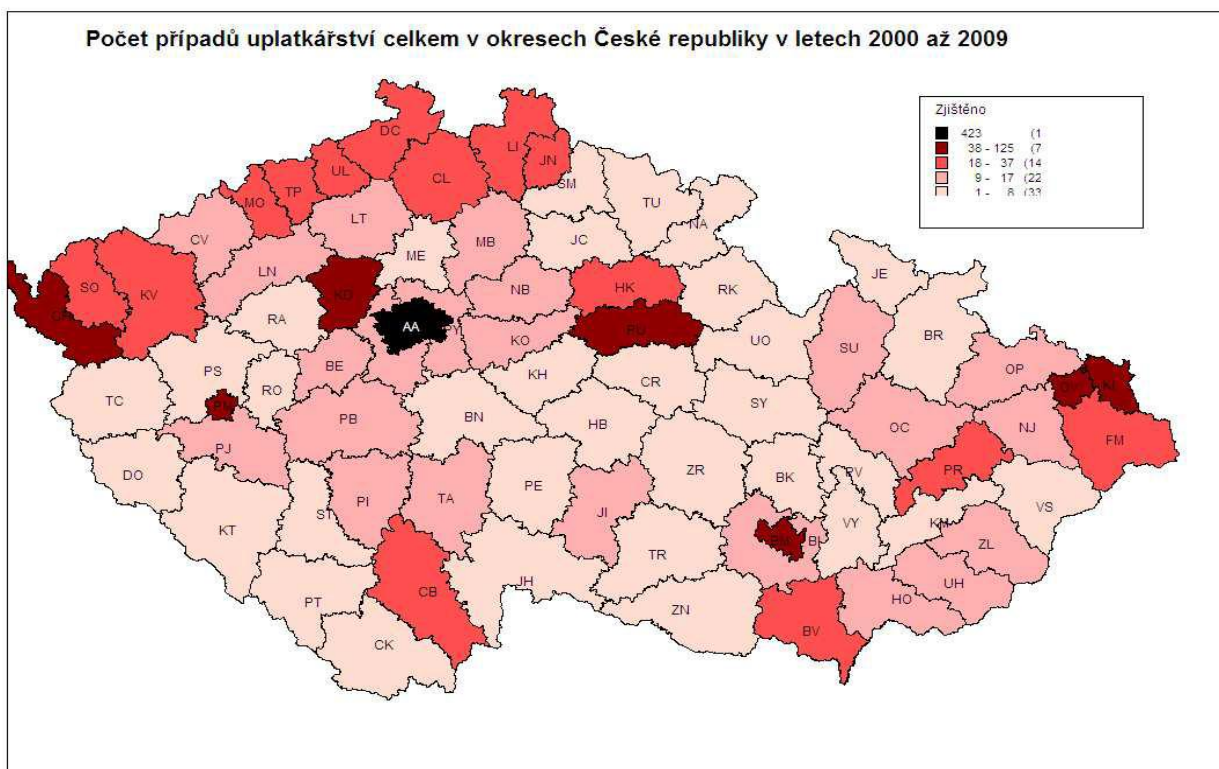
Zdroj: vlastní zpracování [17; 18]

**Není možné určit přesný počet všech spáchaných trestných činů souvisejících s korupcí, neboť nejsou k dispozici data o všech skutečných trestných činech, jež byly podle § 158 – 162; § 329 -333 spáchány.*

Nabízí se tedy otázka, jakou část trestných činů tvoří právě ty zjištěné? Jak velké množství případů, týkajících se korupce, zůstává skryto a nebyly dosud zjištěny a odhaleny? Není tedy možné stanovit naprosto přesný rozsah korupce v České republice, neboť jak již bylo zmíněno, skutečný počet spáchaných trestných činů není zcela přesně znám!

4.3 Lokalizace korupce v České republice

S korupcí se potýká prakticky celý svět. Česká republika není v tomto případě výjimkou. Rozdíl tkví nicméně v tom, že některé oblasti ČR, v tomto případě okresy, jsou jí zasaženy více a některé naopak méně.

Obrázek 13: Počty případů úplatkářství celkem v okresech ČR

Zdroj: [14]

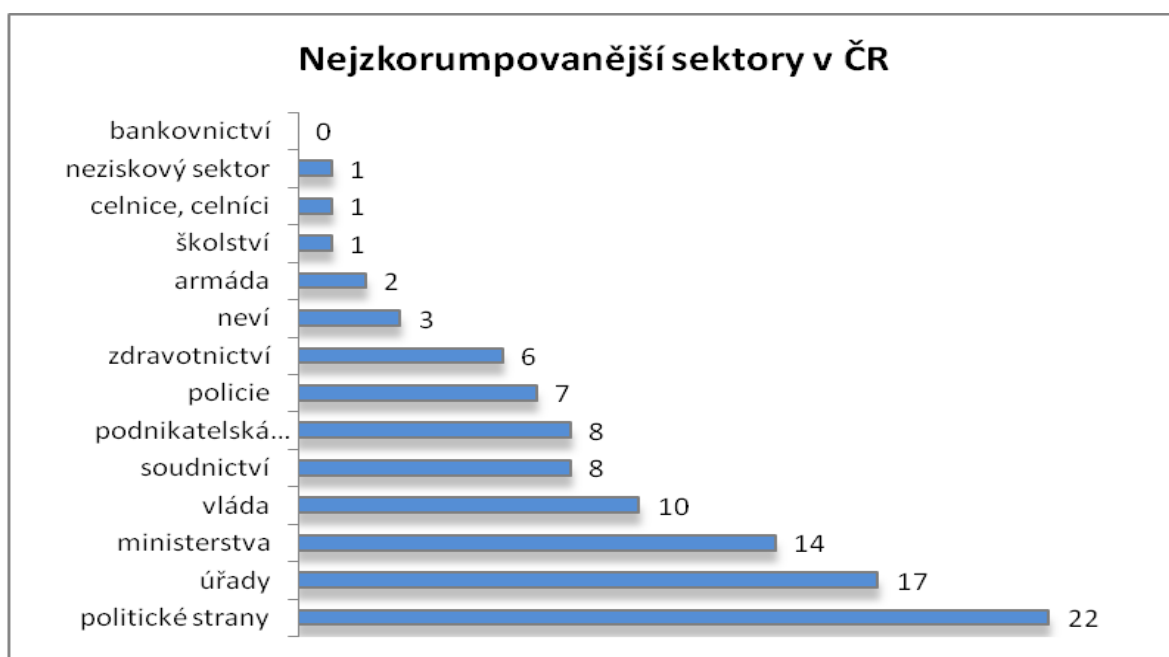
Výše uvedený obrázek znázorňuje absolutní počet případů úplatkářství, jež se udály na území České republiky v letech 2000 – 2009. Mapa je rozdělena dle jednotlivých okresů a posléze barevně rozlišena na základě rozsahu a výskytu případů úplatkářství v jednotlivých oblastech.

Největší pozornosti při operativním vyhodnocování úplatkářství by mělo být věnováno především hlavnímu městu Praze, ve kterém je míra úplatkářství nejvyšší. Mezi další, úplatkářstvím nejvíce postižená místa, patří Pardubice, Ostrava, Karviná, střed Brna, Kladno, Cheb a Plzeň – město. Paradoxem však zůstává to, že Praha, která představuje oblast s nejvyšším počtem případů úplatkářství v České republice, je rovněž sídlem organizací, které vystupují v boji proti korupci. Příkladem lze uvést Nadační fond proti korupci či organizaci Růžový panter. Je ovšem nutné zohlednit fakt, že Praha představuje město v nejvyšším počtem obyvatel na území České republiky.

4.4 Zdroje korupce v České republice

Z mnoha provedených průzkumů vyplývá, že občané České republiky vnímají výskyt korupce v tomto státě poměrně intenzivně. Výsledky průzkumu společnosti GfK (přední poskytovatel komplexních služeb v oblasti výzkumu trhu a veřejného mínění), na základě kterých vznikl graf číslo 7, poukazují na čtrnáct nejvíce zkorumpovaných oblastí ČR [15].

Mezi sektory, které jsou vnímány jako nejvíce zkorumpované, došlo v průběhu let k zásadní změně. Od roku 1998 do roku 2009 vévodily první příčce výzkumu úřady. Avšak od roku 2010 jsou podle českých občanů nejvíce zkorumpovány politické strany [15].

Obrázek 14: Nejvíce zkorumpované oblasti ČR

Zdroj: upraveno podle [15]

Politické strany se na základě dotazování respondentů umístily na prvním místě jako nezkorumpovanější sektor. O tom, že se jedná o nejvíce zkorumpovanou oblast, je přesvědčeno na 22 % dotazovaných.

Úřady – Za druhou nezkorumpovanější oblast (17 %) považují respondenti úřady (zde se korupce vyskytuje například při poskytování různých povolení). Nejvíce zkorumpovaní přijdou obyvatelům ČR především státní úředníci a veřejní představitelé.

Ministerstva – Čtrnáct procent dotazovaných je přesvědčeno o tom, že třetím nejvíce zkorumpovaným sektorem jsou ministerstva.

Vláda – Jedna desetina Čechů označila za čtvrtý nejvíce zkorumpovaný sektor vládu.

Nejméně často se korupce dle respondentů vyskytuje v *bankovníctví, neziskovému sektoru, celnictví a školství*.

5. SHRNUTÍ A DOPORUČENÁ ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Jak již bylo v této práci zmíněno, korupce je společensky velmi závažný jev. Představuje globální problém a každý stát, byť i v jen malé míře se s korupcí potýkal či potýká. Česká republika není bohužel výjimkou. Podle hodnocení Transparency International ji lze řadit v rámci států Evropské unie mezi země s nejvyšší mírou korupce. Korupce je též častým společenským tématem, o kterém se mezi lidmi velmi často diskutuje, avšak pro její vymícení či alespoň zmírnění jejich dopadů by se jistě dalo udělat daleko více, než ji pouze užívat jako vhodné konverzační téma.

Dříve, než začnu psát o způsobu, jakým by bylo možné problematiku korupce v České republice řešit, je nutné se zamyslet nad tím, zdali je tento problém vůbec řešitelný.

Převážná většina obyvatel České republiky se žádným zvláštním způsobem nepodílí na boji s korupcí a věří, že stát bude ten, kdo za ně danou otázku vyřeší. Problém však spočívá v tom, že stát je tvořen rodinami a tedy jednotlivými občany. Pokud se právě oni nedají do boje s korupcí (například odmítáním či neposkytováním úplatků), je těžké očekávat od státu, že sám přijde s řešením. Paradoxem zůstává i fakt, že lidé přenechávají řešení korupčního problému na státu, ačkoli mu sami příliš nedůvěřují.

Při řešení problematiky korupce na území České republiky je nutné zaměřit pozornost především na preciznost práce Policie ČR. Na základě zkoumaných hypotéz v bakalářské práci je zřejmé, že počty trestných činů, které byly v každém roce Policií ČR zjištěny, během sledovaného období stagnují, až mírně klesají. Tento jev může být zapříčiněn například tím, že u počtů trestných činů souvisejících s korupcí dochází v průběhu let buď k poklesu anebo jsou prováděny tak rafinovaně, že na ně mnohdy policie ani nepříjde. Proto se může zdát, že se množství zjištěných případů korupce během sledovaných dvanácti let téměř nemění.

Co se týká objasňování zjištěných trestných činů, je na tom policie podstatně hůře. Během zkoumaných dvanácti let se objasňování trestných činů souvisejících s korupcí rapidně snížila. Na vině může být hned několik okolností. Policie ČR nevykonává svou práci tak, jak by měla a jak je v její pravomoci. To může být způsobeno kupříkladu tím, že nemá dostatek času, aby se mohla korupčními kauzami zabývat. Tento případný nedostatek času přikládám na vrub snižování stavu zaměstnanců ve veřejné správě, jenž se dotkl i členů policie. Tudíž nemá policie dostatek prostoru, pro řešení korupčních kauz a musí se věnovat „podstatnějším“ případům. Další příčinou špatně odvedené práce může být i fakt, že se mezi příslušníky policie najdou i tací, kteří, ač by neměli, se přiklání na špatnou stranu vah a jsou sami zkorumpováni, a tudíž se případy zabývat „nechtějí“.

Co se týká výkonnosti práce soudů, nedošlo u obžalovaných případů během sledovaného období téměř k žádné změně. Počty obžalovaných případů se jen s malými odchylkami pohybují kolem obdobných hodnot, žádným závratným způsobem neklesají ani nenarůstají.

Stejně tak procento odsouzených případů se s přibývajícimi roky žádným razantním způsobem nemění. Kvalita, s jakou odvede policie svou práci, je velice důležitá a dalo by se říci i rozhodující pro justici. Soudy pracují a vycházejí z údajů, jež jsou jim policií a prokuraturou předloženy. Špatně odvedená práce těchto orgánů může neblaze ovlivnit výkon justice. V případě, že policie odevzdá soudu neúplný či špatně zpracovaný případ, nelze se divit, že počty obžalovaných osob z páchání trestných činů souvisejících s korupcí nevzrůstají a v mnoha případech končí zproštěním obžaloby. Není však možné veškerou vinu prisuzovat pouze policii. Domnívám se, že stagnace výkonnosti soudů může být způsobena i jinými příčinami. Příkladem je možné uvést stále složitější a tím pádem i časově náročnější případy. Do korupčních kauz se zapojuje stále větší množství politických špiček a mnohdy se tyto časově náročné případy mění na nekonečně se protahující kauzy.

Mám za to, že jedním z možných korupčních řešení je *navýšení policejního sboru* o odborníky a specialisty zabývající se hospodářskou kriminalitou. Současný počet je dle mého názoru vzhledem k rozsahu korupce nedostačující. Obdobného názoru jsem i v oblasti justice, která se rovněž potýká s nedostatkem soudců, a to na všech úrovních a pozicích.

Dalším, v úvahu připadajícím řešením, by mohlo být *testování integrity*. Testování je založené na odhalování korupčního jednání pomocí simulace předstírané nabídky úplatku. Zavedla bych ho nejen u policie a justice, ale u všech osob vykonávajících práci v rámci veřejné správy, neboť jsem přesvědčena, že právě tyto osoby mají relativně snadný přístup ke korupci a domnívám se, že osoby, které jsou ochotny přijmout či nabídnout úplatek, nemají ve veřejné správě co pohledávat.

Předcházející dvě řešení spolu se zavedením *soustavného vzdělávání* (v oblasti problematiky korupce) orgánů činných v trestním řízení, shledávám za velice podstatná v případě boje s korupcí v rámci Policie a justice ČR.

Z pohledu všeobecných doporučení pro ČR navrhuji, aby byla zajištěna *legislativní reforma*. Je nutné zcela přesně vymezit protikorupční zákony a definovat pojem korupce v českém právním řádu. Pokud budou existovat jasně vymezené zákony a vysoké postihy, při kterých by si každý občan rozmyslel, jestli se mu opravdu vyplatí korupční jednání podstoupit, je možné do budoucna očekávat změnu k lepšímu.

Dalším možným řešením, jež připadá v úvahu, je větší *transparentnost veřejných zakázek*.

Považuji za podstatné, aby zadavatelé, kteří zveřejňují informace o veřejných zakázkách, uváděli mnohem podrobnější informace (například o ceně, výběru dodavatele a podobně) a ne pouze informace základní. Vyšší průhlednost rozhodovacích procesů by měla být nastolena především ve veřejném sektoru. Pokud bude existovat vysoká transparentnost veřejných zakázek, korupce by mohla být snížena na minimální možnou míru.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Teoretická část práce je věnována popisu obecné problematiky korupce v ČR. Podrobněji byly rozebrány příčiny vzniku korupce, její formy, stádia vývoje a možné členění korupce dle druhů. Dále byla věnována pozornost způsobům, jakými je možné korupci měřit a závěr teoretické části se zaměřuje na organizace, které se měřením korupce zabývají. Praktická část se věnuje popisu korupční situace na území České republiky z pohledů případů řešených Policií a justicí ČR. Poslední kapitola je věnována shrnutí bakalářské práce a možným návrhům, jak danou problematiku týkající se korupce řešit.

Rčení „peníze jsou až na prvním místě“, poměrně vhodně vystihuje současnou dobu. Dobu, kdy je téměř celý svět zasažen krizí, rostoucí nezaměstnaností a korupcí. Za peníze si v současnosti můžete koupit téměř cokoliv.

Korupce je velmi těžko identifikovatelný a prokazatelný jev. Při jejím řešení a snaze o její vymýcení je nutné zaměřit pozornost především na práci Policie ČR. Na základě zkoumaných hypotéz z bakalářské práce vyplývá, že se počty zjištěných trestných činů v čase téměř nemění, dalo by se říci, že stagnují. V případě porovnání zjištěných a objasněných trestných činů je na tom policie podstatně hůře. Během zkoumaných dvanácti let se objasněnost trestných činů souvisejících s korupcí rapidně snížila. Z toho je možné usoudit, že Policie ČR svou práci nevykonává tak, jak je v její pravomoci. Musím však podotknout, že Policie České republiky při zjišťování trestných činů souvisejících s korupcí nemá příliš snadný úkol. Prokázat u někoho korupční jednání není nikterak jednoduché. Představme si, jaký má zhruba korupce průběh. Tajná úmluva mezi několika osobami. Žádná existující doložitelná fakta, žádné dokumenty či hmatatelné důkazy, které by mohly osoby z korupčního jednání usvědčit.

Při zkoumání výkonnosti práce soudů ČR bylo zjištěno, že během sledovaného období nedošlo u obžalovaných případů téměř k žádné změně. Počty obžalovaných případů se jen s malými odchylkami pohybují kolem obdobných hodnot, žádným závratným způsobem neklesají ani nenarůstají. Obdobně jsou na tom odsouzené trestné činy, jejichž vývoj se v čase také téměř nemění. Ne příliš velké množství případů předložených Policií ČR justici jsou na základě obžaloby odsouzeny. V mnoha případech se také stává, že obviněné osoby jsou zproštěny obžaloby.

Jsem přesvědčena o tom, že v dokumentech Strategie vlády v boji proti korupci, je zachycen pouze zlomek trestných činů souvisejících s korupcí, jež se ve skutečnosti opravdu udály, a které byly policií zjištěny. Na základě toho není naprosto přesně možné stanovit, jak

rozsáhlá je problematika korupce na území České republiky.

Dalším možným problémem při boji s korupcí v České republice je skutečnost, že český právní řád nevymezuje samotný pojem „korupce“. Je v něm však definováno plno jiných trestných činů, které tento jev postihují. Zastávám názor, že neustálým vytvářením různých zákonů, norem a legislativních opatření se občané žádného státu nenaučí čestnému, poctivému a spravedlivému chování. Především rodiny jsou hlavním stavebním kamenem státu, neboť pokud ony budou svým potomkům předávat správné morální a mravní hodnoty, předpokládám, že se kladný účinek při potlačování korupce do budoucna dostaví.

Je zřejmé, že korupce vždy existovala a existovat bude. Zřejmé je i to, že není možné ji zcela vymýtit, ale je možné proti ní přinejmenším bojovat a zamezit jejímu dalšímu prorůstání skrze naši společnost. Je potřebné zabránit tomu, aby si lidé disponující finančními prostředky a mající povahu k páčání korupce, kupovali moc, vliv a úspěch.

Potlačit korupci bude možné teprve tehdy, až se váženost člověka bude posuzovat podle jím vytvořených hodnot a činů a ne podle toho, jakým disponuje majetkem a mocí, jež získal za pomoci peněz.

PLNĚNÍ CÍLŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

První cíl bakalářské práce, obecný popis problematiky korupce, je obsažen v kapitole jedna až tři. Další cíl, nastínění a analýza aktuálního stavu korupce na území ČR, spolu s cílem třetím, zjištění trendu vývoje korupce z hlediska případů řešených Policií a soudy ČR, jsou zachyceny v kapitole čtvrté. Poslední cíl, zabývající se hlavními poznatky a doporučeními je zahrnut v kapitole páté.

Oproti původně zamýšleným cílům byla bakalářská práci navíc rozšířena o témata Lokalizace korupce v ČR a Zdroje korupce v ČR.

POUŽITÁ LITERATURA

Literatura:

- [1] BABICOVÁ, Tereza. *Metody měření korupce: diplomová práce*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2011. 73 l., 18 l. příl. Vedoucí diplomové práce Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
- [2] DAVID, V., NETT, A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 354 s. ISBN 978-80-7179-562-9.
- [3] CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, a.s., 2003. 224 s. ISBN 80-7201-434-X.
- [4] CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-853-6.
- [5] PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 192 s. ISBN 80-86861-94-5.
- [6] ROUDNÝ, R., ZILVAR, J. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. 143 s. ISBN 80-7194-314-2.
- [7] VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting s.r.o., 2007. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1.

Internetové zdroje:

- [8] Co je to korupce. *Policie ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>
- [9] Corruption perceptions index. *Transparency International* [online]. 2012 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://cpi.transparency.org/cpi2012/in_detail/
- [10] Druhy korupce. *Korupce po česku* [online]. © 2009 - [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: http://www.korupcevesku.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=65
- [11] Globální barometr korupce. *Transparency International* [online]. 2010 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/gbk_2010/GCB2010_CZ_QA.pdf

- [12] Heritage. *Heritage foundation* [online]. 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/about>
- [13] Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě [online]. Praha, 2008 [cit. 2013-03-10]. ISBN 978-80-87123-04-1. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/vzdelavani_skripta2008_1.pdf
- [14] Nejvíce korupcí zasažené okresy v ČR. *Aktualne.centrum.cz* [online]. 1999 – 2013 © [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/fotogalerie/2010/12/19/seznamte-se-tady-v-cesku-kvete-korupce/foto/345883/>
- [15] Nejvíce zkorumpovaná prostředí ČR. *GfK Czech* [online]. © 2012 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: http://www.gfk.cz/public_relations/press/press_articles/005663/index.cz.html
- [16] Strategie vlády v boji proti korupci. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2012-10-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-korupci-strategie-vlady-v-boji-proti-korupci.aspx>
- [17] Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011-2012. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:1m_LCVT4060J:www.mvcr.cz/soubor/s-trategie-vlady-v-boji-proti-korupci-na-obdobi-let-2011-a-2012-pdf.aspx+strategie+v1%C3%A1dy+v+boji+proti+korupci+2011/2012+pdf&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESt3T9nIAeaCEwUnk-YC4gDPiWDzeQDrWMRECAyVq284YkRPbn6ws-1pi1L8TVYjpa6eQ9aqcTbblpOtQ6Tg064QCPw6ZAWpXFEQ63wZxymaM9D6C-FZFuY03Wmnh4OIE2wsox&sig=AHIEtbSMrhGUQPnyZBZv0JQY4ON3qUeRrw
- [18] Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2013-2014. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/protikorupcni_strategie.pdf
- [19] Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných: Hlava X. *Trestní zákoník* [online]. © 2007 – 2013 [cit. 2013-01-16]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-40-2009-sb-trestni-zakonik/cast-druha-hlava-x/>

- [20] Úřední osoba: Hlava VIII. *Trestní zákoník* [online]. 2009 [cit. 2013-01-16]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-1-hlava-8-paragraf-127>
- [21] Vývoj hodnot indexu CPI. *Investiční web* [online]. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/ekonomika/2012/12/8/korupce-radi-v-recku-na-severu-nema-sanci/>
- [22] Vývoj hodnot indexu CPI. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/celosvetovem-zebricku-cpi-index-vnimani-korupce-2011-ceska-r/>